

RANKING POLSKICH MIAST ZRÓWNOWAŻONYCH

SPOŁECZEŃSTWO

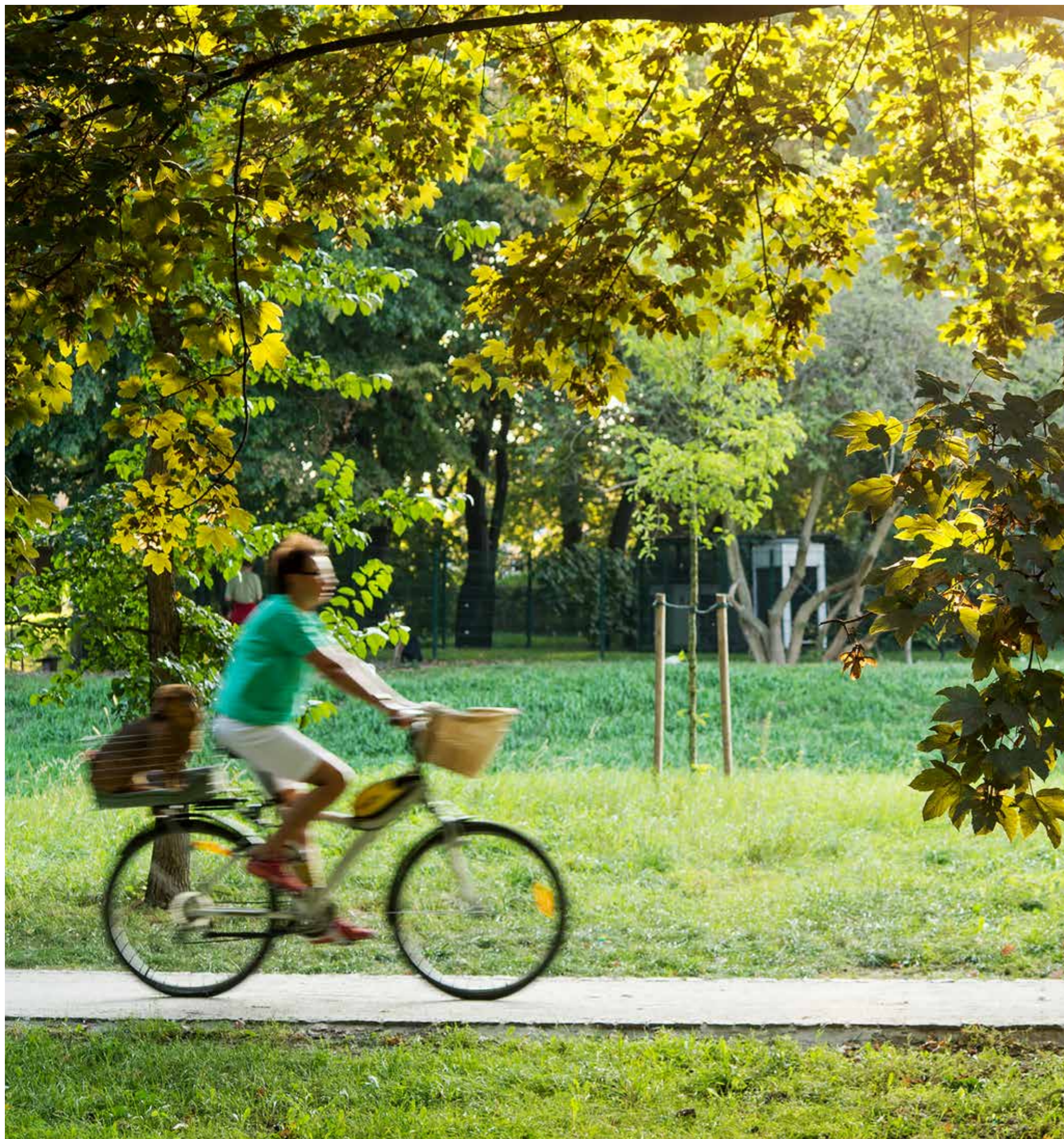

ŚRODOWISKO

GOSPODARKA

1.0 Słowo wstępne

2.0 Podsumowanie wyników

3.0 Klasyfikacja ogólna

3.1 SPOŁECZEŃSTWO

3.2 ŚRODOWISKO

3.3 GOSPODARKA

4.0 Profile miast

5.0 Metodyka i wskaźniki

6.0 Autorzy

7.0 Informacje dodatkowe

8.0 Kontakt

1.0 SŁOWO WSTĘPNE

Zrównoważony rozwój jest jednym z najważniejszych wyzwań współczesnego świata. Stanowi także jeden z trzech priorytetów unijnej strategii Europa 2020. W dokumencie tym państwa członkowskie UE zobowiązały się do praktycznej realizacji tej koncepcji na wszystkich poziomach zarządzania – krajowym, regionalnym i lokalnym. Odpowiedzialność równoważenia trzech sfer rozwoju – społecznej, gospodarczej oraz środowiskowej – spoczywa zatem także na samorządach lokalnych. Zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju efektem końcowym prowadzenia polityki rozwoju w wymiarze lokalnym powinna być trwała poprawa jakości życia lokalnej społeczności.

Cel ten powinien być osiągnięty poprzez kształtowanie właściwych proporcji w gospodarowaniu kapitałem antropogenicznym, ludzkim i naturalnym, zgodnie z zasadą sprawiedliwości międzypokoleniowej, tj. bez uszczerbku dla możliwości zaspokajania potrzeb przez przyszłe pokolenia.

Realizacja celu nadrzędnego koncepcji zrównoważonego rozwoju – trwałej poprawy jakości życia mieszkańców – nabiera szczególnego znaczenia w kontekście obszarów zurbanizowanych, które można traktować jako obszary „niezrównoważone”, z wyraźną dominacją kapitału antropogenicznego i ludzkiego oraz zdegradowanym środowiskiem przyrodniczym. Zrównoważony rozwój miast jest jednym z siedemnastu celów Agendy na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030, która stanowi plan rozwoju dla świata uzgodniony przez 193 państwa ONZ, przewidziany do zrealizowania w perspektywie do 2030 roku.

Miasta, jako obszary dużej koncentracji ludności, są ważnymi centrami edukacji, nauki i kultury. Na obszarze miast funkcjonuje wiele przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu, organizacji pozarządowych oraz instytucji publicznych, które pozostają ze sobą w ścisłych zależnościach. Z drugiej strony to w miastach mamy do czynienia z zatłoczeniem, chaotyczną zabudową, hałasem czy złym stanem poszczególnych komponentów środowiska (np. niską jakością powietrza, nieprawidłową gospodarką odpadami). W miastach pojawia się także wiele problemów natury społecznej związanych z dostępem do rynku pracy, edukacji, kultury czy ochrony zdrowia. Dysproporcje społeczne, zjawisko ubóstwa, zjawisko wykluczenia społecznego, brak

poczucia tożsamości lokalnej, niskie poczucie bezpieczeństwa czy zaufania społecznego mieszkańców miast mogą istotnie obniżyć ich subiektywne zadowolenie z życia. Przed miastami stoją zatem ogromne wyzwania w zakresie równoważenia rozwoju w poszczególnych obszarach jego funkcjonowania. Praktyczna realizacja koncepcji zrównoważonego rozwoju na obszarach zurbanizowanych jest kwestią tym bardziej istotną, że według danych statystycznych na obszarach miast zamieszkuje około 60% ludności Polski, podczas gdy aż ¾ Polaków to osoby, których bezpośrednio i na co dzień dotyczą kwestie miejskie.

Niniejsza publikacja zawiera opis koncepcji, metodyki oraz wyniki rankingu zrównoważonego rozwoju polskich miast. Zamierzeniem autorów opracowania jest przekonanie wódatarzy ośrodków miejskich do idei zrównoważonego rozwoju oraz dostarczenie im użytecznego narzędzia pomiaru postępów w zakresie realizacji tej koncepcji. Potrzeba mierzalności zrównoważonego rozwoju jest bezdyskusyjna i w zasadzie nie wymaga uzasadnienia. Ponadto w praktyce zarządzania rozwojem na poziomie lokalnym obserwuje się coraz większe zainteresowanie wskaźnikowym opisem rozwoju miasta. Wyniki rankingu:

- stanowią cenne źródło informacji, które mogą być wykorzystane przez władze lokalne na różnych etapach kształtowania i realizacji lokalnej polityki rozwoju (weryfikacja, poprawa skuteczności i sprawności podejmowania decyzji i działań);
- stanowią cenne źródło informacji dla przedstawicieli sektora biznesu, organizacji pozarządowych czy opinii publicznej o tym w jakim kierunku rozwija się dana jednostka terytorialna;

- pozwalają na prowadzenie badań porównawczych;
- nie powinny służyć wyłanianiu „elity najlepszych miast” a raczej wskazywać możliwości i kierunki rozwoju miast w wymienionych obszarach oraz podpowiadać najlepsze rozwiązania;
- mogą stanowić platformę wymiany doświadczeń (dobrych praktyk) i inicjować współpracę w zakresie praktycznej realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju na obszarze miast;
- mogą stanowić podstawę kreowania lub poprawy wizerunku danego miejsca;
- stanowią formę dialogu pomiędzy przedstawicielami władz lokalnych a mieszkańcami;
- mogą przyczynić się do wzrostu zaangażowania mieszkańców w sprawy publiczne.

Z powyższego wynika, że grupa odbiorców rankingu zrównoważonego rozwoju największych miast w Polsce jest bardzo szeroka i poza wódatzami tych miast obejmuje także przedstawicieli społeczności lokalnej, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne oraz wszystkie osoby zaangażowane w sprawy lokalne.

Głównym założeniem twórców rankingu jest popularyzacja idei zrównoważonego rozwoju i dostarczenie wódatzom miast użytecznego narzędzia pomiaru tej koncepcji.

Prof. dr hab. Tadeusz Borys

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Katedra Zarządzania Jakością i Środowiskiem

2.0 PODSUMOWANIE WYNIKÓW

Raport „Ranking Polskich Miast Zrównoważonych Arcadis” klasyfikuje dokładnie 50 polskich miast pod względem stopnia, w jakim ich rozwój jest spójny z ideą zrównoważonego rozwoju. Główne obszary ujęte w rankingu to: społeczeństwo, środowisko i gospodarka, które obejmują liczne dziedziny.

- Duże miasta mają istotne znaczenie dla zrównoważonego rozwoju całego kraju.
- Warszawa osiągnęła najlepszy wynik w rankingu ogólnym. Zajęła pierwsze miejsce w sferze społecznej oraz gospodarczej, jednak w obszarze środowiska jest dopiero na 44. pozycji.
- W większości przypadków liderzy rankingu ogólnego swoje wysokie pozycje zawdzięczają wysokim ocenom w obszarach społeczeństwa i gospodarki, podczas gdy zauważalne są ich wyraźnie niższe lokaty w obszarze środowiska. Ważne jest zatem zwrócenie uwagi na aspekty środowiskowe miast, gdyż stanowi to szansę na lepsze zrównoważenie ich rozwoju.
- Ogólnie większe, rozwinięte miasta zajmują w rankingu wyższe pozycje niż mniejsze ośrodki. Nie jest to jednak regułą, czego przykładem jest Łódź (26. miejsce) oraz duże miasto w konurbacji śląskiej.
- Zauważyć można znaczną korelację pomiędzy wynikami w obszarach gospodarki i społeczeństwa.
- Raport pokazuje, że niewiele miast w Polsce zachowuje równowagę między trzema obszarami: społeczeństwa, środowiska, gospodarki. Wyjątkami od reguły są:
 - Toruń (społeczeństwo – 14. miejsce, środowisko – 8. miejsce, gospodarka – 6. miejsce),
 - Olsztyn (społeczeństwo – 10. miejsce, środowisko – 13. miejsce, gospodarka – 15. miejsce).
 - Gorzów Wielkopolski (społeczeństwo – 13. miejsce, środowisko – 15. miejsce, gospodarka – 14. miejsce),
 - Jastrzębie-Zdrój (społeczeństwo – 28. miejsce, środowisko – 32. miejsce, gospodarka – 30. miejsce)
- Województwo śląskie, reprezentowane przez 15 miast, stanowi najliczniejszy region w rankingu. Pozycje liderów w województwie zajmują dwa miasta: Bielsko Biąta (6. miejsce) i Katowice (11. miejsce). Bielsko-Biała zajmuje także 1. pozycję w obszarze środowiska.
- Warto zwrócić uwagę na wysokie lokaty

miast zlokalizowanych we wschodniej części kraju, takich jak:

- Lublin (5. miejsce) osiągnął bardzo dobre wyniki w obszarach społeczeństwa i środowiska,
- Rzeszów (8. miejsce) wyróżnia się w obszarach społeczeństwa i gospodarki,
- Białystok (14. miejsce) to najbardziej dynamicznie rozwijające się miasto w obszarze społeczeństwa.
- Miasta na drodze do zrównoważonego rozwoju mogą wykorzystywać swój potencjał wynikający z uwarunkowań społecznych, gospodarczych i środowiskowych, wzmacniane różnorodnością kulturową, która wynika z obecności mniejszości narodowych (np. Olsztyn, Białystok, Lublin) i z tradycji kulturowych, które są włączane w strategię i działania miast.
- Miasta, które są liderami regionów, powinny wyznaczać trendy w zakresie zrównoważonego korzystania z zasobów, szczególnie w zakresie rozwiązań energooszczędnych oraz gospodarki niskoemisyjnej. Istotne znaczenie ma również rozwój niskoemisyjnego transportu miejskiego. Dużą szansę w tym zakresie stwarza rządowy program rozwoju elektromobilności w kraju.
- Zagrożeniem dla zrównoważonego rozwoju miast jest obserwowane zjawisko eksurbanizacji, tak zwanego „rozlewania się”. Łagodzenie tego zjawiska wymaga spójnej wizji rozwoju przestrzennego, która uwzględnia przede wszystkim zapobieganie powstawaniu barier w dostępie mieszkańców do usług opieki zdrowotnej, edukacji, administracji i komunikacji.
- Zmiany klimatu skutkują coraz częstszym występowaniem gwałtownych zjawisk, których skutki potęgowane są przez nadmierne uszczelnienie terenów miejskich, czyli tak zwane betonowanie miast. Ośrodki miejskie dostrzegają ten problem i starają się podejmować aktywne działania z zakresu rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury.

3.0 KLASYFIKACJA OGÓLNA

Polskie miasta nie są zrównoważone, a ich stopień rozwoju w poszczególnych obszarach jest silnie zróżnicowany.

Na pierwszym miejscu w klasyfikacji ogólnej Rankingu Polskich Miast Zrównoważonych Arcadis znalazła się Warszawa. Zajęta 1. miejsce w obszarze społeczeństwa i gospodarki. Stolica wypadła jednak niekorzystnie w obszarze środowiska, zajmując dopiero 44. pozycję. Przykład Warszawy pokazuje, że największe miasta Polski odgrywają bardzo ważną rolę w rozwoju gospodarczym i społecznym całego kraju, jego regionów czy też województw. Z drugiej strony ich sposób funkcjonowania może mieć negatywny wpływ na jakość środowiska naturalnego oraz na zdrowie i warunki życia ich mieszkańców.

Podium rankingu uzupełniają Toruń i Wrocław, czyli duże, rozwinięte miasta, które są regionalnymi centrami ekonomicznymi. Zaskakujące może być to, że czołówka rankingu nie jest zdominowana przez najbogatsze miasta, które mają do dyspozycji większe budżety na inwestycje. W pierwszej dziesiątce z bardzo dobrymi wynikami znaleźli się przedstawiciele województw o najniższym PKB per capita, jak: Lublin (5. miejsce), Rzeszów (8.) i Olsztyn (10.). Oznacza to, że budżet jest tylko jednym z czynników, który może zapewnić miastu sukces. Równie istotna dla miejskich decydentów powinna być spójna i zrównoważona wizja rozwoju oraz śmiałość w jej realizowaniu.

W środku stawki znalazły się głównie miasta o średniej wielkości. Można dostrzec, że wśród nich znajduje się duża liczba miast wojewódzkich sprzed reformy administracyjnej. Miasta takie jak: Koszalin, Legnica, Suwałki, Siedlce, Tarnów, Słupsk czy Nowy Sącz stanęły po 1998 roku przed wyzwaniem zredefiniowania swojej funkcji. Wyniki Rankingu pokazują, że niektóre z nich odnalazły się w nowej rzeczywistości lepiej niż inne, chociaż wpływ miał na to szereg czynników.

Ranking zamykają miasta, które zostały najbardziej dotknięte przez transformację po 1989 roku. W ostatniej dziesiątce najliczniejsze są miasta konurbacji śląskiej. Region ten został szczególnie dotknięty przez konieczność restrukturyzacji gospodarczej i spadek znaczenia ciężkiego przemysłu. Zbyt silne skupienie się tych miast na sferze gospodarczej w czasach poprzedniego ustroju sprawiło, że do dzisiaj zmagają się one z trudnościami. Z drugiej strony, bardzo często to właśnie te ośrodki miejskie mają ciekawe i warte wyróżnienia pomysły na aktywizację społeczną mieszkańców, a także na rewitalizację zdegradowanych terenów.

Kluczowym zagadnieniem dla zrównoważonego rozwoju jest to, czy potrzeby naszego pokolenia mogą być zaspokojone bez uszczerbku dla możliwości zaspokajania potrzeb przez przyszłe pokolenia. Patrząc na naszą dzisiejszą gospodarkę, należy mieć co do tego wątpliwości. Standard życia przyszłych pokoleń jest zagrożony przez zbyt niskie poszanowanie zasobów środowiska, niewystarczający dostęp mieszkańców do usług publicznych, czy brak spójnej wizji rozwoju. Ranking pokazuje, które z miast radzą sobie w tych obszarach lepiej niż inne. Dodatkowo w raporcie opisane są ciekawe i innowacyjne projekty z poszczególnych miast, dzięki czemu można go również potraktować jako podręcznik dobrych praktyk dla miejskich włodarzy.

Warszawa, widok na Most Gdański

Rysunek 1: Obszary zrównoważonego rozwoju

Obszar rozwoju społecznego bierze pod uwagę demografię (przyrost naturalny, ludność w wieku poprodukcyjnym, gęstość zaludnienia), zdrowie (m.in. dostęp do przychodni), edukację (dostępność żłobków i przedszkoli, zdawalność egzaminów maturalnych, odsetek studentów), kulturę (dostęp do obiektów kultury i wydatki publiczne), ubóstwo i warunki życia (wynagrodzenie, pomoc społeczna), bezpieczeństwo (wypadki, przestępstwa), udział społeczeństwa w kreowaniu miasta

Obszar rozwoju środowiskowego ocenia miasta w takich sferach jak wpływ na zmiany klimatu i jakość powietrza (emisja dwutlenku węgla i zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych), bioróżnorodność i użytkowanie gruntów (udział terenów zielonych, lasów i obszarów chronionych w powierzchni miasta), gospodarka odpadami, dostęp do urządzeń sieciowych (kanalizacji, oczyszczalni ścieków i sieci gazowej), zużycie zasobów (w tym wody i energii elektrycznej)

Obszar rozwoju gospodarczego obejmuje rozwój gospodarczy i zatrudnienie (liczba podmiotów gospodarczych, nakłady inwestycyjne, osoby fizyczne prowadzące działalność), finanse publiczne i planowanie przestrzenne (MPZP, budżet partycypacyjny, wydatki inwestycyjne, dług publiczny, pozyskiwanie środków z UE), transport (odsetek dróg utwardzonych, wydatki publiczne, cena biletu miesięcznego), turystykę, dostęp do rynku pracy (bezrobocie, w tym długotrwałe, oferty pracy dla osób niepełnosprawnych)

Wykres 1:
Klasyfikacja ogólna
Rankingu Polskich Miast
Zrównoważonych Arcadis

Szczegółowe wyniki na:
arcadis.com/RankingMiast

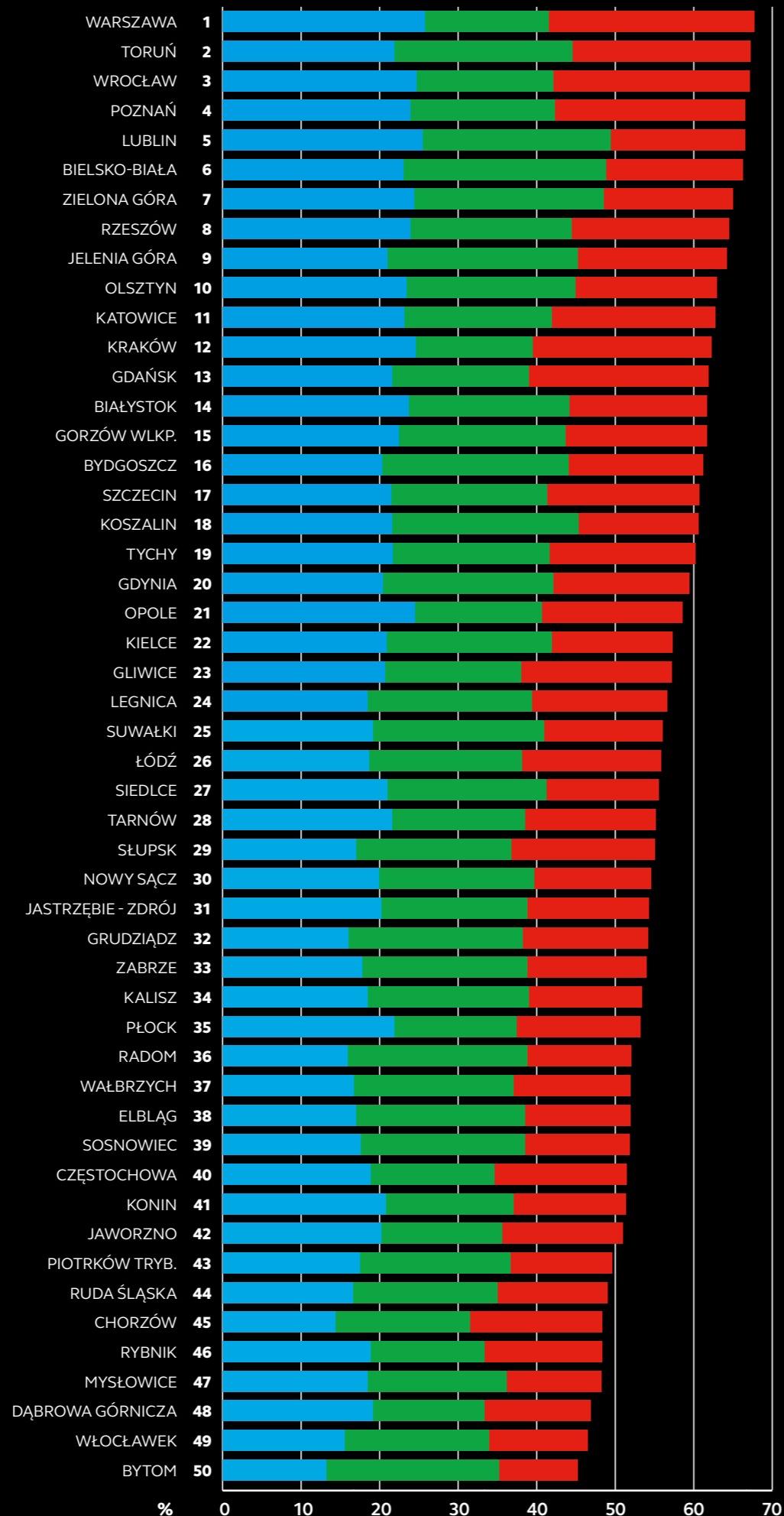

Tabela 1: Klasyfikacja ogólna Rankingu Polskich Miast Zrównoważonych Arcadis

Miejsce	Miasto	Wynik	Społeczeństwo	Miejsce	Środowisko	Miejsce	Gospodarka	Miejsce
1	Warszawa	67,74%	77,14%	1	47,62%	44	78,47%	1
2	Toruń	67,20%	65,71%	14	68,10%	8	67,80%	6
3	Wrocław	67,19%	74,05%	3	52,38%	37	75,13%	2
4	Poznań	66,59%	71,67%	7	55,24%	33	72,87%	3
5	Lublin	66,56%	76,43%	2	71,90%	4	51,33%	22
6	Bielsko-Biała	66,31%	69,05%	12	77,62%	1	52,27%	19
7	Zielona Góra	65,06%	73,33%	6	72,38%	3	49,47%	27
8	Rzeszów	64,57%	71,67%	7	61,90%	20	60,13%	8
9	Jelenia Góra	64,30%	62,86%	21	72,86%	2	57,20%	11
10	Olsztyn	62,93%	70,24%	10	64,76%	13	53,80%	15
11	Katowice	62,75%	69,52%	11	56,19%	31	62,53%	7
12	Kraków	62,30%	73,81%	4	44,76%	48	68,33%	5
13	Gdańsk	61,89%	64,76%	17	52,38%	37	68,53%	4
14	Białystok	61,74%	71,19%	9	61,43%	21	52,60%	18
15	Gorzów Wlkp.	61,69%	67,38%	13	63,81%	15	53,87%	14
16	Bydgoszcz	61,24%	60,95%	27	71,43%	5	51,33%	22
17	Szczecin	60,77%	64,52%	20	59,52%	27	58,27%	9
18	Koszalin	60,69%	64,76%	19	71,43%	5	45,87%	33
19	Tychy	60,20%	65,00%	16	60,00%	25	55,60%	12
20	Gdynia	59,48%	61,19%	26	65,24%	12	52,00%	20
21	Opole	58,54%	73,57%	5	48,57%	43	53,47%	16
22	Kielce	57,30%	62,62%	23	63,33%	16	45,93%	32
23	Gliwice	57,26%	62,14%	25	51,90%	39	57,73%	10
24	Legnica	56,63%	55,24%	37	62,86%	18	51,80%	21
25	Suwałki	56,08%	57,38%	31	65,71%	11	45,13%	35
26	Łódź	55,82%	55,95%	35	58,57%	29	52,93%	17
27	Siedlce	55,58%	62,86%	21	60,95%	23	42,93%	40
28	Tarnów	55,19%	64,76%	17	50,95%	41	49,87%	26
29	Słupsk	55,05%	50,95%	42	59,52%	26	54,67%	13
30	Nowy Sącz	54,63%	59,76%	30	59,52%	27	44,60%	38
31	Jastrzębie-Zdrój	54,39%	60,71%	28	55,71%	32	46,73%	30
32	Grudziądz	54,19%	48,10%	46	66,67%	9	47,80%	28
33	Zabrze	54,02%	53,33%	39	63,33%	16	45,40%	34
34	Kalisz	53,46%	55,48%	36	61,43%	21	43,47%	39
35	Płock	53,28%	65,71%	14	46,67%	46	47,47%	29
36	Radom	52,08%	47,86%	47	68,57%	7	39,80%	46
37	Wałbrzych	52,04%	50,24%	44	60,95%	23	44,93%	37
38	Elbląg	51,95%	50,95%	42	64,76%	14	40,13%	44
39	Sosnowiec	51,85%	52,62%	40	62,86%	19	40,07%	45
40	Częstochowa	51,54%	56,67%	34	47,14%	45	50,80%	24
41	Konin	51,37%	62,38%	24	49,05%	42	42,67%	41
42	Jaworzno	50,97%	60,71%	28	46,19%	47	46,00%	31
43	Piotrków Tryb.	49,71%	52,38%	41	57,62%	30	39,13%	47
44	Ruda Śląska	49,07%	49,76%	45	55,24%	33	42,20%	42
45	Chorzów	48,42%	43,10%	49	51,43%	40	50,73%	25
46	Rybnik	48,36%	56,67%	33	43,33%	49	45,07%	36
47	Mysłowice	48,30%	55,24%	37	53,33%	36	36,33%	49
48	Dąbrowa Górnicza	46,90%	57,38%	31	42,86%	50	40,47%	43
49	Włocławek	46,55%	46,67%	48	55,24%	33	37,73%	48
50	Bytom	45,24%	39,52%	50	66,19%	10	30,00%	50

3.1 SPOŁECZEŃSTWO

Na czele rankingu w obszarze społeczeństwa znajdują się miasta z rozwiniętym systemem opieki zdrowotnej i dobrym dostępem do edukacji, które są zamieszkałe przez aktywnych społecznie mieszkańców. Na przeciwnym biegunie znajdują się miasta z przeszłością przemysłową, które z różnym efektem poradziły sobie ze skutkami wygaszania zakładów produkcyjnych i wydobywczych.

Obszar rozwoju społecznego ocenia miasta pod względem demografii, poziomu i dostępu do opieki zdrowotnej, edukacji, kultury, ubóstwa, bezpieczeństwa i aktywności społecznej mieszkańców. Biorąc pod uwagę wymienione wskaźniki, pierwsze miejsce zajęła Warszawa.

Stolica znajduje się w grupie miast o dodatnim przyroście naturalnym. Mimo, że w skali kraju do 2035 roku prognozuje się zmniejszanie liczby ludności w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców, to w przypadku Warszawy oraz 5 innych miast – Rzeszowa, Gdańska, Krakowa, Wrocławia i Zielonej Góry (notowanych wysoko w obszarze społeczeństwa) – spodziewany jest wzrost populacji. W odpowiedzi na przyszłą presję demograficzną, większość z tych miast postawiła na rozwój sieci placówek opieki nad najmłodszymi grupami społeczeństwa, co znalazło odzwierciedlenie w stosunkowo niskiej liczbie dzieci przypadającej na miejsce w przedszkolach. Problemem pozostaje nadal niewystarczająca ilość miejsc w żłobkach.

Drugim wyzwaniem, przed którym stanie zdecydowana większość miast, jest starzenie się społeczeństwa. Świadczy o tym obserwowana w miastach z czołówki wysoka liczba ludności w wieku poprodukcyjnym. Funkcjonujący w miastach system opieki zdrowotnej oraz pomocy osobom starszym, w świetle prognozowanych zmian demograficznych, wymagał będzie elastycznego dostosowania się do zmieniających się wymagań w tym zakresie.

Obecnie obserwowany jest wzrost świadomości mieszkańców miast w zakresie ich wpływu na kreowanie wizerunku miasta. Przejawia się to w rosnącej liczbie fundacji oraz organizacji społecznych, których obszary działań koncentrują się w znacznym stopniu na sferze poprawy jakości życia poszczególnych grup społecznych. Przykładem miasta wyróżniającego się w trosce o osoby w podeszłym wieku i osoby niepełnosprawne jest Opole. Z kolei Lublin może być postrzegany jako jeden z liderów w kreowaniu zielonej przestrzeni miejskiej z wykorzystaniem aktywnego udziału mieszkańców.

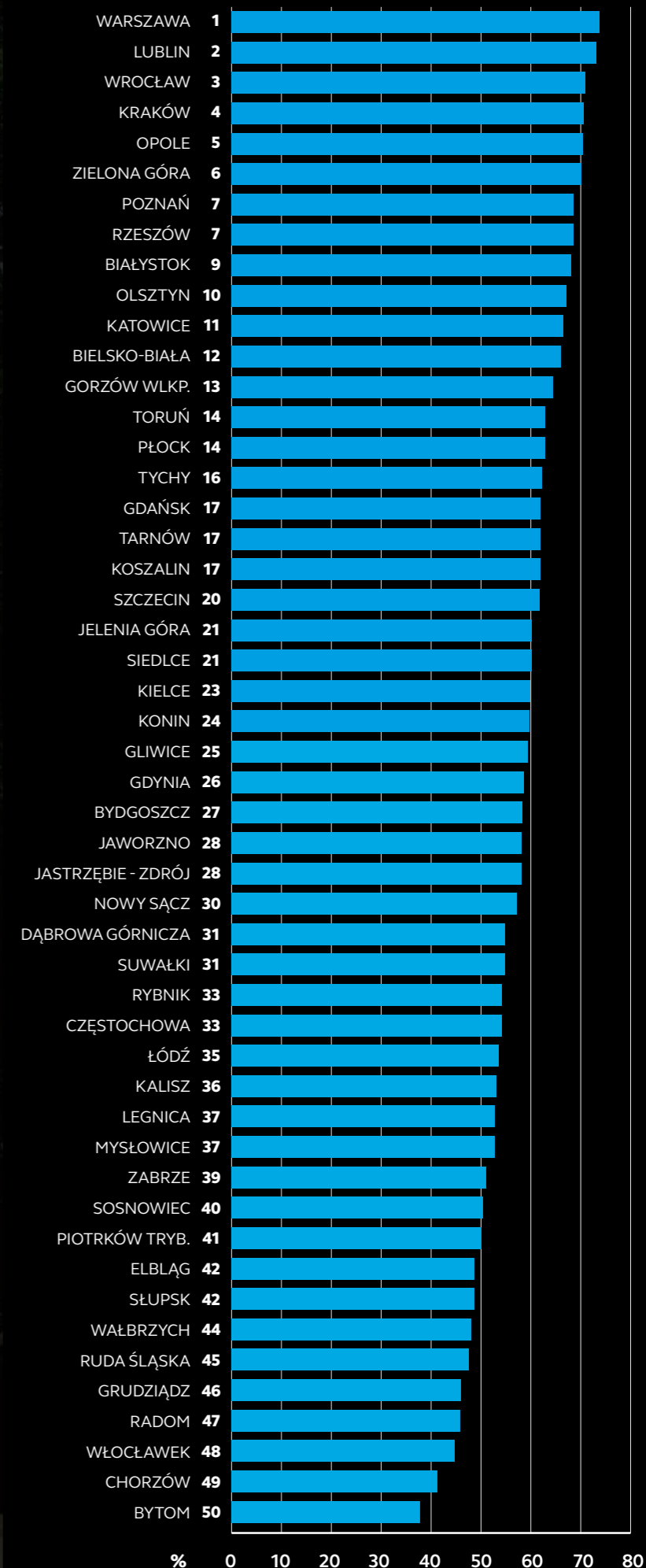
Zaskakujące może być to, że wiele miast, które osiągnęły wysoki wynik w obszarze społecznym, wypadają znacznie gorzej w obszarze środowiska. Pozytywnymi wyjątkami są tu Bielsko-Biała, Zielona Góra i Lublin, spośród których każde jest postrzegane jako „zielone miasto”. Miasta te posiadają dużą przestrzeń przyjazną dla życia mieszkańców, która sprzyja różnym formom wypoczynku i rekreacji.

Spółeczeństwo

Wykres 2:
Klasyfikacja obszaru
społeczeństwa

Szczegółowe wyniki na:
arcadis.com/RankingMiast

% 0 10 20 30 40 50 60 70 80

3.2 ŚRODOWISKO

Dbłość o stan środowiska jest kluczowa dla zrównoważonego rozwoju miast. Zielona przestrzeń miejska, czyste powietrze, powszechny dostęp do kanalizacji i oczyszczalni ścieków, odpowiedzialna gospodarka odpadami oraz niskoemisyjny transport miejski decydują o postrzeganiu miasta jako miejsca przyjaznego do życia.

W obszarze środowiska miasta są oceniane pod względem jakości powietrza, zmian klimatu, różnorodności biologicznej, sposobu użytkowania gruntów, gospodarki odpadami, dostępności urządzeń sieciowych oraz wykorzystania zasobów.

Wskaźniki określające jakość powietrza i powiązany z nimi wskaźnik wpływu na zmiany klimatu odnoszą się wyłącznie do emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych. W związku z tym w obszarach tych wysokie lokaty zajęte miasta, w których udział przemysłowych źródeł emisji jest niewielki. Natomiast istotnym problemem w większości miast jest emisja z indywidualnych źródeł spalania paliw wykorzystywanych do ogrzewania domów, czyli tak zwana niska emisja. Mieszkańcy mają coraz większą świadomość negatywnego wpływu zanieczyszczonego powietrza (w tym smogu) na ich zdrowie i życie. Temat ten coraz częściej przebija się również do głównego nurtu debaty publicznej, zwłaszcza podczas okresów najwyższych stężeń zanieczyszczeń. Sprawia to, że mieszkańcy, często za pomocą różnorodnych ruchów społecznych, mobilizują samorządy do podejmowania działań zarówno w kierunku zmiany sposobu ogrzewania domów i mieszkań na bardziej ekologiczne, jak również w kierunku edukacji ekologicznej społeczeństwa.

We wszystkich miastach problemem staje się rosnąca liczba pojazdów, przekraczająca przepustowość istniejących układów drogowych. Odpowiedzią na to są działania podejmowane w zakresie rozwoju zrównoważonego transportu miejskiego, przejawiające się między innymi w promocji i rozbudowie transportu publicznego, budowie systemów Parkuj i Jedź (Park&Ride), centrów przesiadkowych oraz popularyzacji komunikacji rowerowej i tramwajowej. Nie bez znaczenia jest przyjęcie przez rząd polski w marcu 2017 roku „Planu rozwoju elektromobilności”, którego głównym celem jest stworzenie warunków do rozwoju tego obszaru w Polsce. Już teraz w kilku miastach Polski (między innymi w Warszawie, Krakowie, Jaworznie, Lublinie i Tychach) w użyciu jest kilkadziesiąt elektrobusów.

Istotną rolę w kształtowaniu wizerunku i atrakcyjności miasta stanowią tereny zielone, w tym obszary chronione, lasy oraz tereny zieleni urządzonej. Uzupelnienie przestrzeni miejskiej zielenią ma wpływ zarówno na podniesienie walorów krajobrazowych jak i komfort życia mieszkańców. Obecnie w polskich miastach można zaobserwować wysoki stopień uszczelnienia powierzchni, co stanowi konsekwencję urbanizacji i jest dużym wyzwaniem dla ośrodków miejskich. Miasta, które są świadome roli zieleni w swojej strukturze, sukcesywnie realizują działania związane z rewitalizacją terenów zdegradowanych i poprzemysłowych (Katowice, Zabrze, Rybnik) stosując nasadzenia drzew i krzewów, rabaty, kwietniki czy klombry (Warszawa, Toruń). Ciekawymi rozwiązaniami stosowanymi w ostatnim czasie są również wooneyfy (podwórce miejskie), parki kieszonkowe i łąki kwietne (Łódź, Kraków, Gliwice, Wrocław).

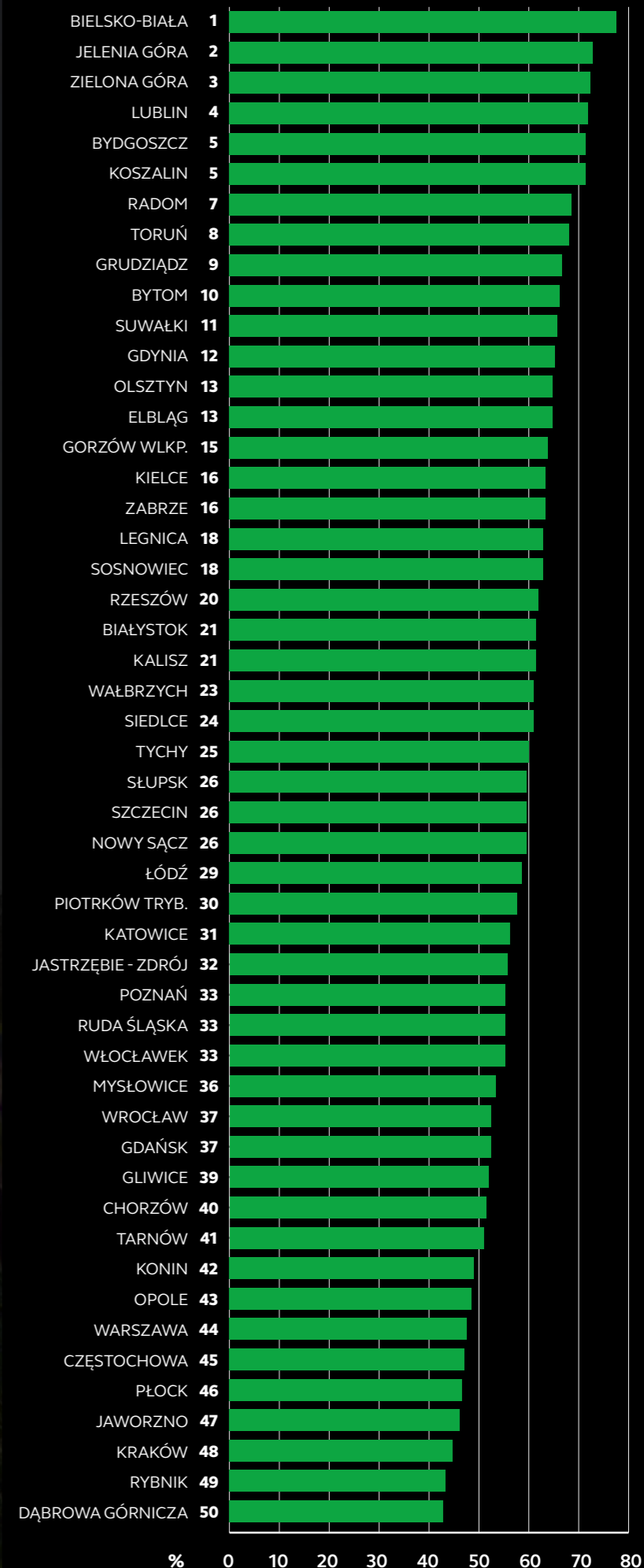

Szczecin, Wały Chrobrego

Wykres 3:
Klasyfikacja obszaru
środowiska

Szczegółowe wyniki na:
arcadis.com/RankingMiast

3.3 GOSPODARKA

Największe metropolie zdominowały czołówkę rankingu w obszarze rozwoju gospodarczego. Ich przewaga wynika przede wszystkim z korzystnej sytuacji na rynku pracy, a także z większej łatwości w przyciąganiu inwestycji.

Obszar gospodarki odzwierciedla zamożność miasta oraz jego atrakcyjność dla biznesu. Wskaźniki opisujące ten obszar obejmują średnią liczbę przedsiębiorstw oraz ich nakłady inwestycyjne, wysokość środków pozyskiwanych z programów unijnych, kwestie związane z budżetem partycypacyjnym, jakością i dostępnością transportu, w tym publicznego, długość ścieżek rowerowych, a także szereg wskaźników związanych z sytuacją na rynku pracy.

W pierwszej dziesiątce miast znajdują się stolice i wiodące ośrodki 9 województw (mazowieckie, dolnośląskie, wielkopolskie, pomorskie, małopolskie, kujawsko-pomorskie, śląskie, podkarpackie i zachodniopomorskie), co może świadczyć o ich dominującej roli w rozwoju gospodarczym regionu. Niski poziom bezrobocia obserwowany w tych miastach jest skutkiem prężnie działającej gospodarki. Miasta swoimi działaniami przyciągają inwestorów, tworzone są centra usług wspólnych, rozwija się rynek mieszkaniowy oraz poprawia się sieć dróg i transportu publicznego.

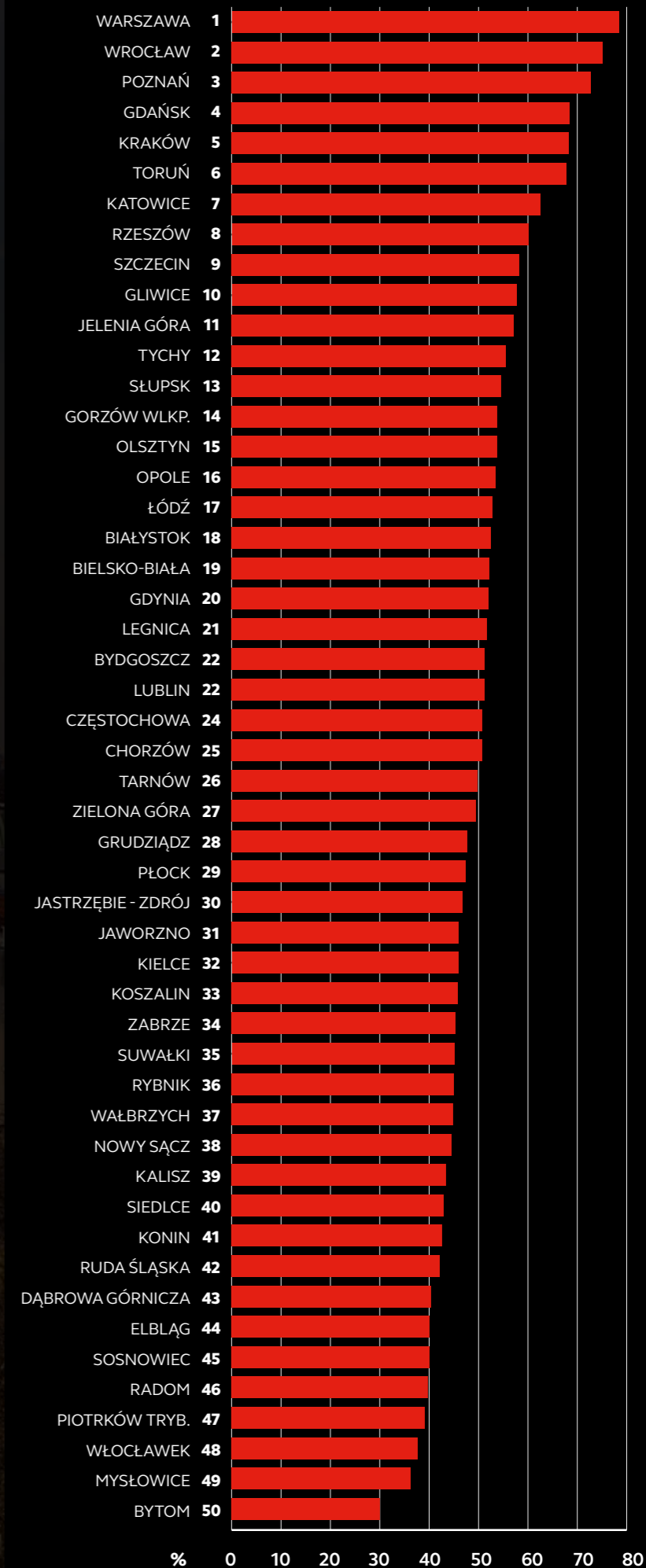
Wysokie lokaty miast w obszarze gospodarki przekładają się bardzo często na podobne oceny tych miast w obszarze społeczeństwa. Dotyczy to przede wszystkim Warszawy, a także Wrocławia, Poznania, Krakowa i Rzeszowa. Dobrobyt gospodarczy miasta sprzyja nie tylko zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych mieszkańców, ale również pozwala na kreowanie przestrzeni przyjaznej do życia dla obecnego oraz przyszłych pokoleń. Rosnąca świadomość mieszkańców sprawia, że coraz aktywniej włączają się w kształtowanie polityki miejskiej ukierunkowanej na zrównoważony rozwój. Stabilna gospodarka oraz świadome społeczeństwo stanowią podstawę do dokonania pozytywnych przemian w obszarze środowiska, między innymi w kierunku zwiększenia udziału terenów zielonych jako elementu mającego istotny wpływ na jakość życia w mieście.

Poznań, widok na centrum

Wykres 4:
Klasyfikacja obszaru
gospodarki

Szczegółowe wyniki na:
arcadis.com/RankingMiast

4.0 PROFILE MIAST

WARSZAWA

Ranking Polskich Miast Zrównoważonych Arcadis to nie pierwsze zestawienie, w którym Warszawa jest liderem. O zwycięstwie stolicy w rankingu zdecydowały najlepsze wyniki w obszarach gospodarki i społeczeństwa.

Od wielu lat Warszawa skutecznie realizuje inwestycje zmieniające jej oblicze w kierunku miasta nowoczesnego i przyjaznego, na kształt innych metropolii europejskich. Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych oraz najwyższy odsetek osób prowadzących działalność gospodarczą potwierdzają wysoki poziom rozwoju gospodarczego stolicy. Ostatnie kilkanaście lat to także wielki boom inwestycyjny Warszawy, szczególnie w obszarze infrastruktury komunikacyjnej. Do najważniejszych inwestycji należą oddanie do użytku centralnego odcinka drugiej linii metra i jego dalsza rozbudowa oraz kontynuacja budowy Południowej Obwodnicy Warszawy. Samorząd warszawski planuje do 2020 roku zrealizować inwestycje na łączną kwotę ponad 12 miliardów złotych.

Dostęp do bogatego rynku pracowników, bliskość administracji centralnej oraz nowoczesna architektura przyciągają do Warszawy międzynarodowy biznes. Jest to jeden z czynników, który sprawia, że aktualnie PKB na mieszkańca w Warszawie jest aż o 200% wyższe od średniej krajowej. Dzięki temu Warszawa przyciąga rzeszę nowych mieszkańców, szczególnie z centralnej i wschodniej części kraju. Dynamicznie rośnie też liczba mieszkańców pochodzących z Europy Wschodniej, a także z Azji Południowej.

Warszawa to jedno z nielicznych miast z dodatnim przyrostem naturalnym, co przy dużej liczbie osób w wieku poprodukcyjnym stanowi korzystny trend na przyszłość. Na uwagę zasługują też dobre wskaźniki w zakresie opieki nad małymi dziećmi i opieki przedszkolnej. Jednak rosnąca liczba mieszkańców tworzy presję na infrastrukturę transportową i gospodarkę mieszkaniową miasta. Dlatego konieczne jest przyjęcie kompleksowej i spójnej polityki mobilności, która przyzna pierwszeństwo transportowi zbiorowemu, a także lepsza kontrola nad rozrastaniem się miasta poprzez objęcie kolejnych obszarów miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Warszawa wypada bardzo dobrze pod względem oferty edukacyjnej. W krajowym Rankingu Liceów Ogólnokształcących 2018 portalu Perspektywy w pierwszej pięćdziesiątce znajduje się siedemnaście warszawskich liceów, spośród których aż cztery są w pierwszej dziesiątce. Absolwenci szkół średnich mogą kontynuować edukację na 15 państwowych i ponad 60 prywatnych uczelniach.

Warszawa, mimo atrakcyjnego rynku pracy i szerokiego wachlarza wydarzeń kulturalnych, znalazła się w końcu stawki w obszarze środowiska (44. miejsce), głównie ze względu na złą jakość powietrza, niski udział powierzchni lasów, a także zbyt dużą produkcję odpadów zmieszanych i wysokie zużycie wody i energii elektrycznej. Sytuację środowiskową poprawiają przylegające do miasta tereny Puszczy Kampinoskiej oraz Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, które są naturalnymi filtrami powietrza i miejscami, gdzie warszawianie mogą wypocząć z dala od zgiełku miasta.

Na pochwałę zasługują liczne projekty inwestycyjne i akcje służące poprawie wizerunku miasta, także z punktu widzenia ekologii, takie jak modernizacja bulwarów wiślanych, które są jednym z elementów planu zwracania się miasta ku Wiśle, projekt Zielone Ulice Warszawy, realizowany z dużym zaangażowaniem mieszkańców, akcja Milion Drzew dla Warszawy, czy niezwykle ważny program ograniczania niskiej emisji.

Ranking
ogólny

1

Spółeczeństwo

1

Środowisko

44

Gospodarka

1

Ranking
ogólny

2

Spoleczeństwo

14

Środowisko

8

Gospodarka

6

TORUŃ

Toruń słynie z pięknej zabudowy średniowiecznej, która została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO. Oprócz tego jest znany jako miejsce urodzenia Mikołaja Kopernika, do czego miasto chętnie nawiązuje w wielu działaniach ze sfery nauki i kultury.

Toruń to miasto pozytywnych zmian. Badania sondażowe prowadzone w ramach projektu „Przystanek Miasto 2017” pokazały, że według mieszkańców Toruń jest miastem ładnym, czystym, zielonym, bezpiecznym, oferującym wiele atrakcji sportowych i kulturalnych.

Miasto dba o dobre samopoczucie swoich mieszkańców upiększając i zazieleniając kolejne tereny. Co roku na wiosnę rozkwita wiele rabat kwiatowych, pojawiają się też mniej tradycyjne nasadzenia – na skwerze przy ul. Chopina pojawiły się grujeczniki japońskie, których wilgotne, opadłe liście pachną piernikami. Wszystkie te działania stanowią pozytywną reakcję władz miasta na stosunkowo niski udział terenów zieleni w powierzchni ogólnej. Pozytywne przemiany są w znacznym stopniu skutkiem pozyskania wsparcia finansowego ze środków Unii Europejskiej.

Toruń ma dobrze rozwiniętą sieć infrastruktury komunalnej. Mieszkańcy miasta są ludźmi świadomymi ekologicznie oraz oszczędniymi, o czym świadczy stosunkowo niski poziom zużycia wody oraz energii elektrycznej w przeliczeniu na mieszkańca. Samo miasto również poważnie traktuje ekologię, co pokazują ostatnie inwestycje w energetykę – w 2017 roku otwarto nową elektrociepłownię gazową, w mieście powstanie także ciepłownia geotermalna.

Toruń prowadzi aktywne działania zmierzające do poprawy funkcjonowania transportu miejskiego. Realizowane projekty obejmują budowę węzła przesiadkowego, przebudowę układu drogowo-torowego i wydzielenie nowych tras rowerowych. Na popularyzację transportu miejskiego wpływa z pewnością niska cena biletu miesięcznego. Miasto inwestuje ponadto w zakup nowoczesnych autobusów niskoemisyjnych, a w przyszłości planowany jest rozwój elektrycznego transportu publicznego.

Toruń stawia na rozwój gospodarczy, udzielając aktywnego wsparcia przedsiębiorcom. W mieście działa Centrum Wsparcia Biznesu, które oferuje pomoc na całym etapie procesu inwestycyjnego: od znalezienia lokalizacji po rekrutację pracowników. Sprawuje także kompleksową opiekę nad działającymi przedsiębiorcami. W mieście działa Toruński Inkubator Technologiczny Business Link, który jest platformą łączącą przedsiębiorców z całym krajem.

Rozwój miasta jest wspierany przez Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych, który już od kilkunastu lat aktywnie przeciwdziała bezrobociu i promuje aktywność gospodarczą. Prowadzone działania tworzą wiele miejsc pracy, o czym świadczy niski wskaźnik bezrobocia oraz niski odsetek mieszkańców, którzy korzystają z pomocy społecznej.

Ranking
ogólny

3

Spoleczeństwo

3

Środowisko

37

Gospodarka

2

WROCLAW

Wrocław jest wiodącym ośrodkiem ekonomicznym, technologicznym i kulturalnym oraz jedną z najdynamiczniej rozwijających się metropolii w kraju.

Miasto zostało wybrane na Europejską Stolicę Kultury w 2016 roku, powtarzając sukces Krakowa z 2000 roku. Wydarzenia kulturalne organizowane przez miasto, takie jak Międzynarodowy Festiwal Oratoryjno-Kantatowy, Brave Festival czy Przegląd Piosenki Aktorskiej, są na stałe wpisane w kalendarz najważniejszych imprez w kraju i za granicą. Dzięki bogatej ofercie kulturalnej Wrocław przyciąga coraz więcej turystów, o czym świadczy wygrana miasta w międzynarodowym konkursie European Best Destination 2018.

W Urzędzie Miejskim powołano stanowiska „oficera pieszego” (pierwsze takie stanowisko w kraju) i „oficera rowerowego”, którzy zajmują się koordynacją spraw związanych z potrzebami pieszych i rowerzystów. W 2017 roku oficjalnie rozpoczął pracę Departament Zrównoważonego Rozwoju w Urzędzie Miejskim, który koordynuje pracę urzędu w zakresie ochrony środowiska, ekologii i mobilności.

Od 2016 roku miasto aplikuje do Komisji Europejskiej o przyznanie tytułu Zielonej Stolicy Europy. Wrocław uzyskał również dofinansowanie w ramach Programu Horyzont 2020 na projekt „Grow green”, którego celem jest sprawdzenie rozwiązań umożliwiających lokalne zagospodarowanie i wykorzystanie wód opadowych oraz stworzenie oaz zieleni, co poprawi zacienienie i wpłynie na lokalne obniżenie temperatury, zwiększając odporność miasta na zmiany klimatu.

Silną stroną Wrocławia jest duża aktywność wrocławian w kreowaniu tkanki miejskiej. Sami mieszkańcy stawiają na ekologię, czego dobrym przykładem jest projekt zrealizowany przez jedną ze spółdzielni mieszkaniowych, polegający na instalacji przeszło 3 tysięcy paneli słonecznych na 35 budynkach, które tworzą rozproszoną elektrownię unikatową nie tylko w Polsce, ale także w Europie.

Wrocław najsukuteczniej, spośród miast powyżej 500 tysięcy mieszkańców, aplikuje o środki z Unii Europejskiej (w przeliczeniu na mieszkańca). Pozyskane dotąd środki przeznaczono między innymi na budowę zintegrowanego systemu transportu szynowego, rozwój inteligentnego systemu transportowego, budowę i modernizację dróg, rozwój transportu zbiorowego, modernizację instytucji kulturalnych, obiektów sportowych czy aktywizację społeczną.

W ciągu ostatnich lat Wrocław stał się krajowym liderem w obszarze badań i rozwoju, będąc jednocześnie zagłębiem innowacji w dziedzinie nowych technologii. W mieście powstało kilkadziesiąt centrów R&D, a działalność ośrodków badawczych i centrów transferu technologii, wraz z potencjałem uczelni wyższych oraz współpracą z jednostkami badawczymi na całym świecie, stworzyły znakomitą bazę do dalszego rozwoju innowacji.

5

2

4

22

LUBLIN

Lublin doskonale wykorzystuje swój potencjał społeczno-ekonomiczny, akademicki, turystyczny i kulturalny, utrzymując pozycję lidera Polski Wschodniej. Silną stroną Lublina jest duża aktywność jego mieszkańców w kreowaniu miasta.

Lublin jest pierwszym miastem w Polsce, które wprowadziło Zielony Budżet, który angażuje mieszkańców w tworzenie terenów zieleni w Lublinie, wpływając w ten sposób na wzrost funkcjonalności miejskich terenów zielonych. Kolejnym przykładem współpracy mieszkańców miasta z miejskimi urzędnikami jest projekt „Miasto dla ludzi”, który ma na celu poprawę warunków ruchu pieszego. Lublin może być miastem stawianym jako wzór w kreowaniu społeczeństwa obywatelskiego i partycypacji społecznej, o czym świadczy duża liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Bardzo istotną rolę w zagospodarowaniu przestrzennym miasta tworzą tereny zieleni, których duży udział w powierzchni miasta plasuje Lublin na wysokiej pozycji w rankingu. W kontekście dalszego rozwoju i ochrony terenów zieleni bardzo istotne będzie uwzględnienie w tych procesach potrzeb rozwojowych miasta, w tym rozwój budownictwa. Ważnym elementem w strukturze zieleni Lublina są lasy, mimo stosunkowo niskiego udziału ich powierzchni w powierzchni miasta (11%).

Lublin plasuje się w czołówce miast bardzo aktywnych w aplikowaniu o środki z Unii Europejskiej. W okresie programowania 2007-2013 w Lublinie zrealizowano inwestycje na kwotę około 3 mld zł, przy dofinansowaniu z funduszy unijnych w wysokości ponad 1,4 mld zł. Priorytetem w pozyskiwaniu funduszy z aktualnego okresu programowania będą projekty o znaczeniu regionalnym, mające za zadanie przekształcenie gospodarki tradycyjnej w gospodarkę innowacyjną, ukierunkowaną na poszukiwanie nowych rozwiązań technologicznych.

Na wzrost potencjału inwestycyjnego Lublina znaczący wpływ miała Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Mielec, Podstrefa Lublin. Po dziesięciu latach od otwarcia w jej obrębie działa 58 inwestorów dających zatrudnienie ponad 3,7 tys. pracownikom, co przekłada się na stosunkowo niski poziom bezrobocia w mieście (7,9%). Również udział osób korzystających z pomocy społecznej pozostaje w mieście na niskim poziomie.

Udział miasta w konkursie o miano Europejskiej Stolicy Kultury 2016 przyczynił się do wzrostu rozpoznawalności Lublina jako ważnego ośrodka kultury w Polsce i atrakcyjnego miejsca turystyki kulturowej. Wydarzenia kulturalne, międzynarodowe festiwale i projekty artystyczne organizowane przez miasto na stałe wpisały się w kalendarz najważniejszych imprez w kraju i za granicą.

14

9

21

18

BIAŁYSTOK

Białystok jest położony na obszarze o wyjątkowo cennych walorach przyrodniczych, określanym jako Zielone Płuca Polski. Usytuowanie miasta w sąsiedztwie Narwiańskiego Parku Narodowego sprzyja dobrej jakości powietrza oraz wytworzeniu się zdrowego mikroklimatu.

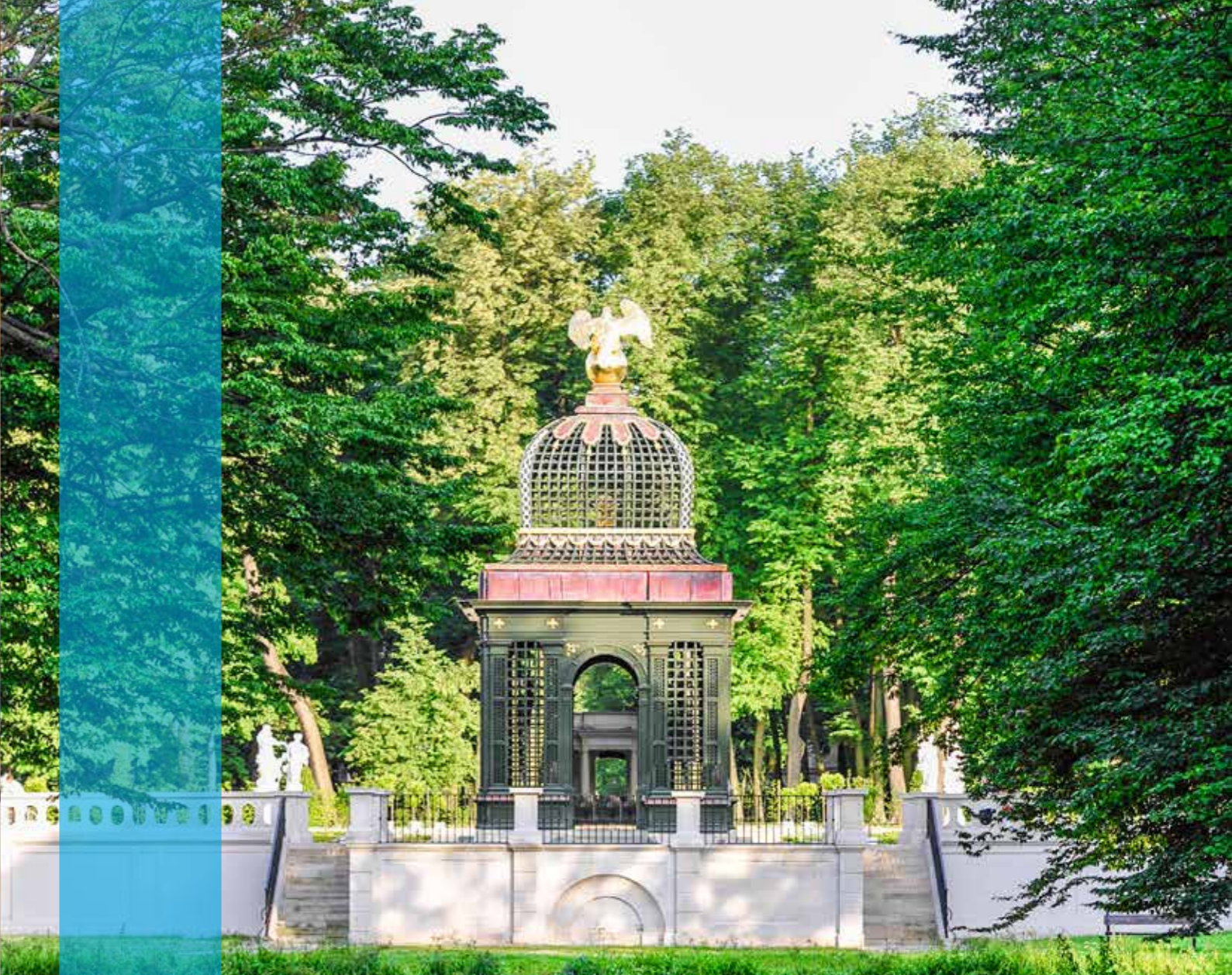
Miasto wykorzystuje atrakcyjne warunki klimatyczne i stawia na promocję aktywnego spędzania czasu. Posiada bardzo dobrze rozwiniętą sieć tras rowerowych oraz ciągle rozwijający się system roweru miejskiego.

Białystok przywiązuje dużą wagę do kształtowania wizerunku miasta przyjaznego środowisku. Miasto bardzo wcześnie stworzyło kompleksowy system zagospodarowania odpadów. Spalarnia w Białymstoku jest jedną z pierwszych w Polsce, a energia uzyskana ze spalania odpadów służy do produkcji energii elektrycznej oraz ciepłej. Nowoczesna sortownia odpadów w Hryniewiczach, która wchodzi w skład systemu zagospodarowania odpadów w mieście, jest najnowocześniejszym tego rodzaju obiektem w kraju.

Białystok może być postrzegany jako miasto, w którym żyje się dobrze, o czym świadczy wysoki wskaźnik przyrostu naturalnego. Miasto wyróżnia się również stosunkowo niskim udziałem osób w wieku poprodukcyjnym.

W mieście od wielu lat obecne są mniejszości narodowe, spośród których najliczniejsze są społeczności Białorusinów oraz Rosjan. Jako miasto wielokulturowe przywiązuje dużą wagę do integracji mieszkańców. Służyć temu miała między innymi kampania „Białystok. Tradycyjnie wielokulturowy”, która obejmowała szereg wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych.

Białystok jest miastem o stabilnej sytuacji finansowej, dzięki czemu może być wiarygodnym partnerem dla potencjalnych inwestorów. Duże znaczenie dla miasta mają działania poprawiające komunikację publiczną. Planowana jest budowa nowoczesnego centrum przesiadkowego oraz modernizacja układu drogowego, w tym wykonanie nowych odcinków tras rowerowych, a także zakup niskoemisyjnych autobusów. Istotną jest również kwestia poprawy połączenia miasta z innymi regionami kraju, czemu służyć ma rozbudowa lotniska w Krywlanach.

Ranking
ogólny

22

Społeczeństwo

23

Środowisko

16

Gospodarka

32

KIELCE

Miasto od prawie 10 lat wdraża idee smart city i zrównoważonego rozwoju. W efekcie tych działań Kielce stały się pierwszym miastem w Polsce, które otrzymało najwyższy, platynowy certyfikat zgodności z normą ISO 37120 „Zrównoważony rozwój społeczny – wskaźniki usług miejskich i jakości życia”.

Certyfikat jest przyznawany przez organizację World Council on City Data (WCCD) i bierze pod uwagę 100 wskaźników decydujących o jakości życia w mieście, poziomie rozwoju miasta oraz zaawansowaniu wdrażanych rozwiązań. Obecnie trwają prace nad Ramową Strategią Kielce Smart City 2030+ a wdrażana norma ISO 37120 ma być głównym instrumentem monitoringu tej Strategii.

W granicach administracyjnych Kielc znajduje się część Chęcińskiego-Kieleckiego Parku Krajobrazowego, Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu oraz 5 rezerwatów przyrody, dzięki czemu miasto zajmuje czołowe miejsce pod względem udziału obszarów prawnie chronionych (ok. 62%). Kielce już od wielu lat dążą do ochrony i promocji walorów przyrodniczych oraz do rozbudowy strefy rekreacyjnej w oparciu o osnowę przyrodniczą. Ciekawą inicjatywą miasta było opracowanie specjalnego zbioru zasad związanych z zakładaniem i pielęgnacją zieleni urządzonej oraz ochroną drzew i krzewów na placu budowy. Tak zwane „zielone zasady” są dołączane do każdego postępowania przetargowego i inwestorzy muszą się do nich dostosować.

Dzięki wykorzystaniu środków z Unii Europejskiej w mieście zrealizowano 3 etapy projektu „Rewitalizacji Śródmieścia Kielc”, które wpłynęły na poprawę życia mieszkańców oraz podniesienie atrakcyjności gospodarczej i przestrzennej miasta. Z kolei stworzenie Kieleckiego Parku Technologicznego przy wsparciu funduszy unijnych przyczyniło się do rozwoju przedsiębiorczości w mieście. Obecnie w obrębie Parku działa około 200 firm, które zatrudniają ponad tysiąc osób, co przyczynia się do niskiego poziomu bezrobocia w mieście. W mieście obserwuje się stosunkowo wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych oraz korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, przez co instytucje takie jak urząd pracy czy organizacje pozarządowe pozyskują środki finansowe na walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Ranking
ogólny

11

Społeczeństwo

11

Środowisko

31

Gospodarka

7

KATOWICE

Katowice to główny ośrodek miejski województwa śląskiego. Ostatnie lata przyniosły w mieście szereg zmian w obszarze gospodarki i społeczeństwa. Miasto przeobraża się w kierunku nauki, innowacji oraz nowoczesnego przemysłu, jednocześnie stopniowo maleje znaczenie gospodarcze i społeczne przemysłu ciężkiego.

Inwestorzy doceniają atuty miasta, takie jak dobre skomunikowanie, które wynika z położenia na przecięciu europejskich szlaków komunikacyjnych, czy dostępność lotniska w Katowicach-Pyrzowicach. Katowice stanowią jeden z głównych ośrodków akademickich w kraju z rozwiniętym zapleczem badawczym, oferującym dostęp do dużej bazy absolwentów kierunków technicznych. Sprawia to, że miasto jest bardzo atrakcyjne dla firm z sektora IT i centrów usług wspólnych.

Punktem zwrotnym dla miasta stała się walka o miano Europejskiej Stolicy Kultury 2016, dzięki której Katowice zwróciły się w kierunku idei miasta kreatywnego. W mieście powstały tętniące życiem obszary przestrzeni publicznej jak na przykład Strefa Kultury, która stanowi jednocześnie jeden z najlepszych przykładów rewitalizacji ostatnich lat w Polsce. Dzięki wzmożonym działaniom w kierunku rozwoju infrastruktury kulturalnej miasta (filharmonia, teatry, hale widowiskowe, instytucje kultury) oraz poszerzeniu oferty wydarzeń kulturalnych organizowanych w mieście, Katowice dołączyły w 2015 roku do prestiżowego grona miast kreatywnych UNESCO.

W Katowicach od 2009 roku odbywa się jedno z najważniejszych wydarzeń biznesowych w Europie Środkowej – Europejski Kongres Gospodarczy. Kolejnym, istotnym wyzwaniem dla miasta będzie Konferencja Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, która odbędzie się w grudniu 2018 roku. Jest to najważniejsze globalne forum poświęcone światowej polityce klimatycznej.

Katowice to również zielone miasto na mapie województwa śląskiego. Lasy zajmują 39,7% powierzchni miasta, a tereny zielone 6,2%. W mieście znajduje się wiele obszarów cennych pod względem przyrodniczym, jednak udział obszarów prawnie chronionych jest niski i wynosi ok. 1,4%. Miasto prowadzi aktywne działania w kierunku efektywnego zarządzania energią wykorzystując system monitoringu i zarządzania nośnikami energii i wody w obiektach użyteczności publicznej.

Obecnie, po wielu latach przemian, Katowice postrzegane są jako miasto nowoczesne, silne gospodarczo i twórczo, które nie zapomina o swoim kulturowym i przemysłowym dziedzictwie. W najbliższych latach miasto będzie kontynuować rewitalizację społeczną i urbanistyczną zdegradowanych dzielnic oraz rewitalizację terenów poprzemysłowych, co przełoży się na dalszą poprawę jakości życia w mieście.

Ranking ogólny

12

Spółeczeństwo

4

Środowisko

48

Gospodarka

5

KRAKÓW

Kraków jest drugim co do wielkości miastem w Polsce, zarówno pod względem liczby ludności jak i powierzchni. Znajduje się w nielicznej grupie miast o dodatnim przyroście naturalnym.

Jako dawna stolica Polski Kraków może pochwalić się wielowiekową historią oraz bogatym dziedzictwem kulturowym, dzięki czemu jest najbardziej rozpoznawalnym polskim miastem na świecie, które przyciąga co roku około 10 mln turystów. Ważnym atutem Krakowa jest strategiczne położenie komunikacyjne, które łączy drogowe oraz kolejowe szlaki turystyczne i tranzytowe o znaczeniu krajowym i międzynarodowym (Morze Bałtyckie – Tatry, Frankfurt – Kijów). Istotnym elementem systemu transportowego miasta jest Międzynarodowy Port Lotniczy Kraków-Balice (4,2 mln pasażerów w 2015 roku).

Przeszło 150 tysięcy studentów i ponad 40 tysięcy absolwentów rocznie czyni z Krakowa drugi ośrodek akademicki w kraju. Potwierdzają to również wysokie noty uzyskane w zakresie wskaźników w obszarze edukacji. W mieście znajdują się 42 jednostki badawczo-rozwojowe, w tym państwowe instytuty, ośrodki działające przy uczelniach wyższych oraz centra badawczo-rozwojowe międzynarodowych firm komercyjnych. Potencjał innowacyjny Krakowa tworzą też liczne centra transferu technologii, spółki spin-off i spin-out, klastry i inicjatywy klastrowe. Wszystko to sprawia, że w mieście nie obserwuje się większych problemów ze znalezieniem pracy. Potwierdzają to również wskaźniki: niski poziom bezrobocia rejestrowanego, niski udział osób długotrwale bezrobotnych, a także wysoka liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych.

Kraków regularnie gości wiele imprez masowych, koncertów, kongresów, czy rozgrywek sportowych na poziomie międzynarodowym. Miasto gościło między innymi uczestników Światowych Dni Młodzieży, 41. sesję Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO, a w 2018 roku (wspólnie z Katowicami) Kraków będzie gospodarzem Kongresu Sieci Miast Kreatywnych UNESCO.

Miasto jest bardzo aktywne w obszarze zagospodarowania i utrzymania terenów zieleni. Opracowana przez Kraków strategia dotycząca rozwoju terenów zielonych umożliwia realizację spójnej i długoterminowej polityki ich rozwoju. Oprócz inwestycji w obrębie istniejących terenów zieleni, miasto stawia także na stosunkowo nowatorskie rozwiązania jak np. kwietne łąki zamiast tradycyjnych trawników, domki dla owadów, utworzenie ogrodu społecznego dla mieszkańców jednego z osiedli czy znakowanie drzew etykietami.

Miasto wspiera walkę z zanieczyszczeniem powietrza, również poprzez wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie zieleni, takich jak instalacja z mchu o nazwie The City Tree, która pochłania smog. Kraków od wielu lat aktywnie działa na rzecz poprawy jakości powietrza stawiając na wymianę pieców, stosowanie ekologicznych pojazdów komunikacji miejskiej, wprowadzanie regulacji ograniczających spalanie węgla złej jakości i wilgotnego drewna, a także kampanie edukacyjne dla mieszkańców.

Ranking ogólny

26

Spółeczeństwo

35

Środowisko

29

Gospodarka

17

ŁÓDŹ

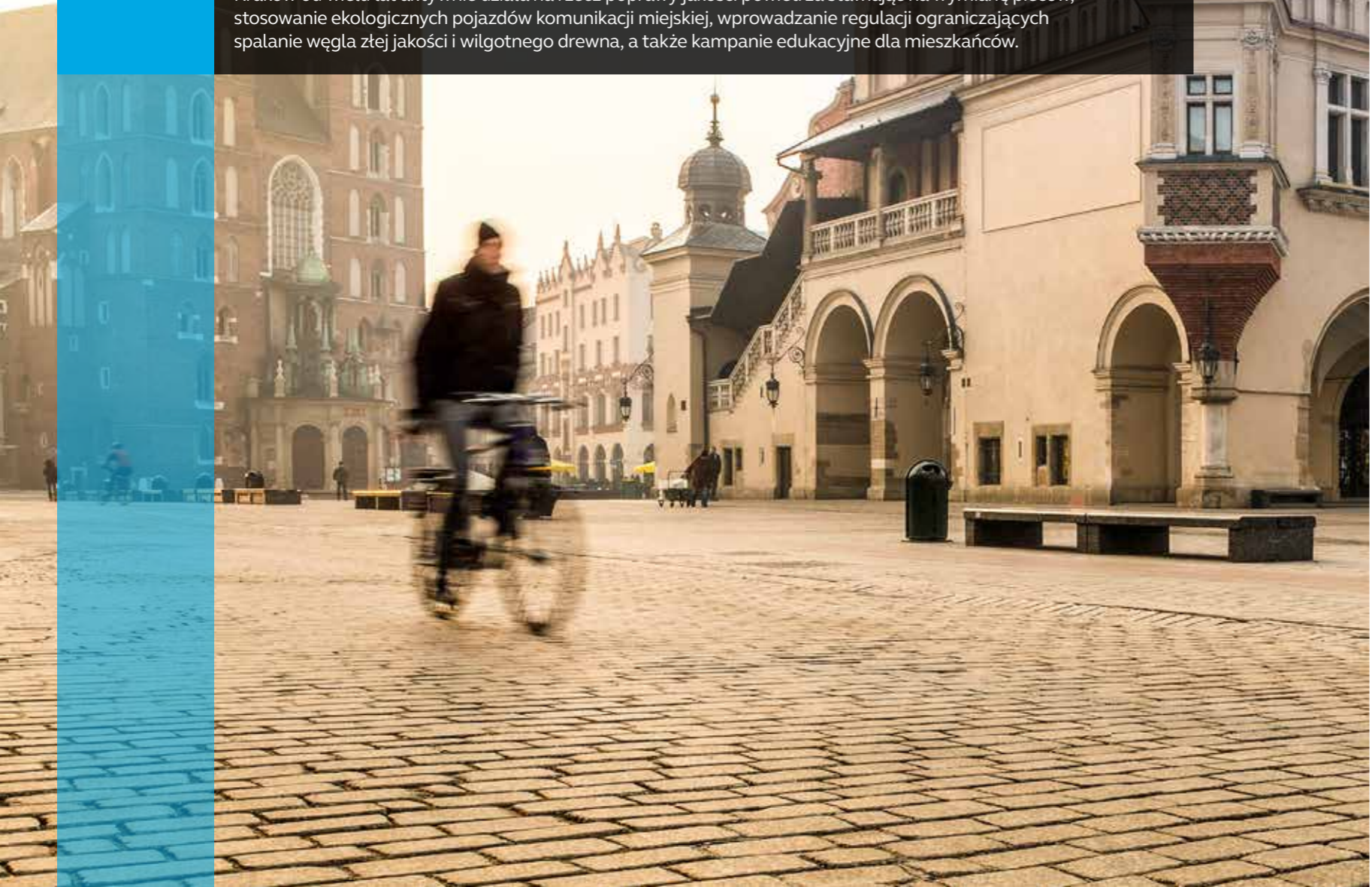
Łódź, trzecie pod względem liczby mieszkańców miasto w Polsce, przez lata borykała się ze spadkiem znaczenia przemysłu włókienniczego, który historycznie był jednym z najważniejszych motorów napędzających rozwój miasta.

Na Łodzi niekorzystnie odbija się zbyt bliskie sąsiedztwo Warszawy, z którą musi prowadzić niełatwą rywalizację o inwestycje i mieszkańców. Mimo tych trudności miasto uplasowało się w pierwszej dwudziestce rankingu w obszarze gospodarki. Na wynik ten złożyła się dobra organizacja i planowanie inwestycji oraz doskonałe położenie komunikacyjne.

Dzięki wielokulturowemu krajobrazowi przemysłowemu Łódź została uhonorowana tytułem Pomnika Historii. Miasto otrzymało to wyróżnienie dzięki wspaniałym pałacom, eklektycznym kamienicom i starym fabrykom, z których większość swoje istnienie zawdzięcza łódzkiemu przemysłowcom. Władze miasta podejmują wiele inicjatyw, które mają przywrócić tym obiektom i całemu miastu świetność dawnej stolicy włókiennictwa. Na szczególną uwagę zasługuje największy projekt rewitalizacji obszaru miasta w Polsce. W samym centrum zaplanowano remonty i modernizacje ponad 20 ulic i blisko 100 budynków. Rewitalizacji obszarowej towarzyszą działania mające na celu rewitalizację społeczną mieszkańców.

Niska pozycja Łodzi w obszarze środowiska wynika z jej przemysłowej przeszłości. Obecnie miasto podejmuje wiele inicjatyw, które mają na celu poprawę jakości środowiska. Jedną z nich jest program Zielone Polesie, który ma na celu przemianę kilkunastu ulic w obrębie historycznej dzielnicy Wiązowa w ulice-ogrody, parki kieszonkowe i woonerfy oraz uspokojenie ruchu. W północno-wschodniej części miasta zlokalizowany jest Las Łągiewnicki, który jest jednym z największych kompleksów leśnych w Europie na terenach miejskich, a jednocześnie to popularny teren rekreacyjny z przystanią kajakowo-wioślarską, bardzo chętnie odwiedzany przez łodzian.

Od wielu lat Łódź odnotowuje spadek liczby mieszkańców z powodu ujemnego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji. Mimo to miasto jest bardzo ważnym ośrodkiem edukacyjnym i ma ambicje, aby stać się wiodącym ośrodkiem kulturalnym w Polsce. Świadczą o tym liczne festiwale i wydarzenia – w tym o międzynarodowym znaczeniu i unikatowym charakterze. Łódź to również ośrodek z bogatymi tradycjami filmowymi. To właśnie tutaj znajduje się Narodowe Centrum Sztuki Filmowej, a kojarzone powszechnie z dziesiątą muzą miasto zyskało przydomek Hollytódź.

RZESZÓW

Rzeszów w ciągu ostatnich kilkunastu lat zażył na miano jednego z najbardziej dynamicznie rozwijających się miast w Polsce, a jego wizytówką są nowoczesny przemysł, wysoka jakość życia oraz dobrze rozwinięta infrastruktura.

Rzeszów może pochwalić się największym przyrostem naturalnym (2,18 na 1 tys. ludności) spośród miast wojewódzkich. Według prognoz w ciągu najbliższych 35 lat będzie jedynym oprócz Warszawy miastem, którego liczba ludności utrzyma się na stałym poziomie.

Miasto oferuje mieszkańcom dobry dostęp do służby zdrowia, o czym świadczy duża liczba przychodni. Rzeszów przoduje również pod kątem liczby dostępnych miejsc w żłobkach i przedszkolach.

Wysoki kapitał intelektualny miasta, aktywność i chęć do współdziałania podkarpackich przedsiębiorców oraz wsparcie lokalnych władz przekłada się na innowacyjny wzrost gospodarczy miasta jak i całego regionu. Ważną rolę pełni funkcja akademicka i naukowa miasta. W mieście działa ponad 26 tysięcy przedsiębiorstw, obsługiwanych przez ponad 800 instytucji finansowych i okołobiznesowych. Miasto stanowi siedzibę wielu klastrów, które w swoich działaniach dbają o konkurencyjny rozwój podmiotów gospodarczych z województwa, m.in. Dolina Lotnicza, Klaster Firm Informatycznych Polski Wschodniej czy Podkarpacki Klaster Energii Odnawialnej.

Miasto skutecznie wykorzystuje środki z Unii Europejskiej przeznaczając je na modernizację dróg, bezpłatny Internet, poprawę jakości wody pitnej, przebudowę Rynku czy stypendia dla młodzieży.

Mieszkańcy miasta aktywnie włączają się w dyskusje o kierunkach rozwoju Rzeszowa i perspektywach miasta. Przykładem działań aktywizujących jest organizowany od 2010 roku Festiwal Przestrzeni Miejskiej, który tworzy pole do otwartej dyskusji o kreowaniu charakteru miasta. W mieście odbywają się ponadto liczne imprezy kulturalne i sportowe rozpoznawalne w regionie i całej Polsce. Szczególną renomę zyskały między innymi Światowy Festiwal Polonijnych Zespołów Folklorystycznych, Międzynarodowy Festiwal Piosenki Carpathia czy Wschód Kultury – Europejski Stadion Kultury.

Dużym atutem Rzeszowa jest również Międzynarodowy Port Lotniczy Rzeszów-Jasionka, dysponujący drugim pod względem długości w Polsce pasem startowym.

8

7

20

8

21

5

43

16

OPOLE

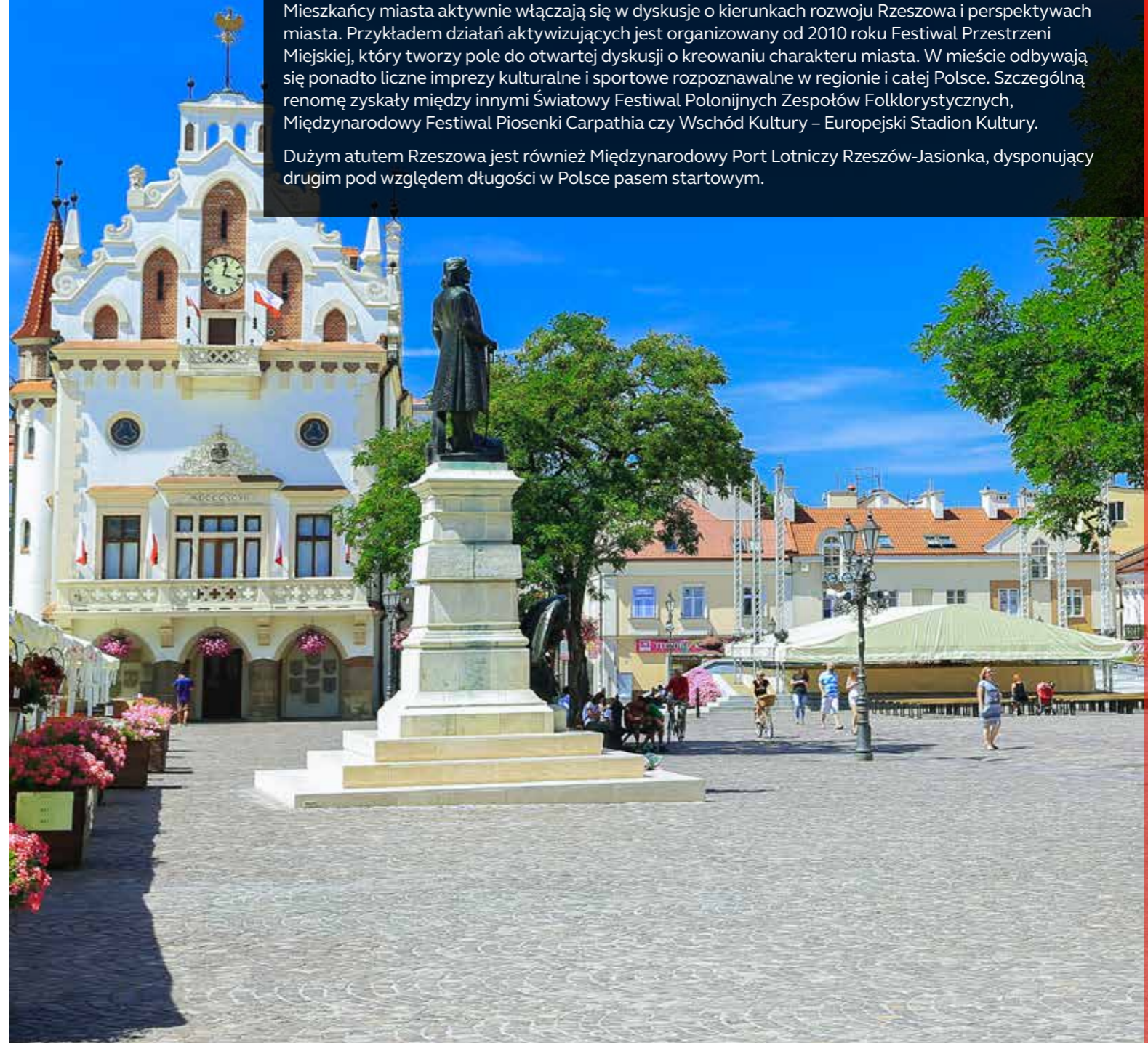
W Opolu działa Narodowe Centrum Polskiej Piosenki, pełniące rolę ponadregionalnej instytucji kultury. Centrum pełni rolę zarządcy amfiteatru w Opolu, w którym od 1963 roku organizowany jest Krajowy Festiwal Piosenki Polskiej.

Narodowe Centrum Polskiej Piosenki oprócz organizacji Festiwalu zajmuje się także organizacją szeregu letnich koncertów oraz imprez plenerowych. W chłodniejszych porach roku koncerty organizowane są natomiast w mieszczącej 500 widzów Sali Kameralnej.

Miasto dba o potrzeby seniorów, co jest odpowiedzią władz miasta na bardzo wysoki udział tej grupy społecznej w strukturze wiekowej mieszkańców. Szerokie możliwości pomocy stwarza duża ilość organizacji pozarządowych funkcjonujących w mieście oraz ich ogromna aktywność ukierunkowana na pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym. Kompleksowość prowadzonych działań miasta jest doceniana przez osoby starsze, z których inicjatywy miasto złożyło wniosek do Światowej Organizacji Zdrowia o nadanie certyfikatu dla Opola jako „Miasta przyjaznego starzeniu się”.

Troska miasta o mieszkańców przejawia się także w zapewnieniu im dobrego dostępu do służby zdrowia poprzez dużą liczbę przychodni w przeliczeniu na mieszkańca. Aspektem wyróżniającym Opole jest duża ilość miejsc w przedszkolach oraz żłobkach. W trosce o dzieci oraz osoby niepełnosprawne w mieście stworzono Park Edukacyjno-Sensoryczny. Park składa się z 5 stref: strefy wzroku, strefy słuchu, strefy smaku, strefy węchu oraz strefy dotyku. Park stwarza możliwość rehabilitacji osób niepełnosprawnych, pełni funkcję dydaktyczną oraz terapeutyczną. Każdy zakątek służy innemu doświadczeniu i pobudzać ma inne zmysły.

Opole stara się pozyskiwać nowych inwestorów, szczególnie firmy o uznanej marce. Podejmowane działania zaowocowały powstaniem w mieście m.in. oddziału Instytutu Fraunhofera, będącego drugą największą organizacją badawczą w Europie i trzecią na świecie. Instytut specjalizuje się w takich dziedzinach jak zdrowie, bezpieczeństwo, transport, komunikacja, energia i środowisko. W mieście powstanie również Budynek Wysokich Technologii IT wraz z Centrum Przetwarzania Danych, a także Centrum Usług Wspólnych wiodącej firmy doradczej. Dbłość o rozwój gospodarczy miasta przekłada się na niski wskaźnik bezrobocia, na uwagę zasługuje również fakt dużej liczby ofert pracy dla osób niepełnosprawnych.

7

6

3

27

ZIELONA GÓRA

Miasto położone w województwie lubuskim jest znane jako polska stolica wina. Jest równocześnie najbardziej na północ wysuniętym miejscem uprawy winorośli w Europie.

Tradycje winiarskie Zielonej Góry wiążą się z organizacją Święta Wina, największego tego rodzaju wydarzenia w Polsce. W mieście znajduje się także jedyne w kraju Muzeum Wina.

Oprócz winorośli niewątpliwym atutem miasta jest bardzo wysoki wskaźnik lesistości, przekraczający 50%. Ciekawostką lasów zielonogórskich jest liczne występowanie kasztana jadalnego. Obszary leśne miasta sprzyjają występowaniu wielu gatunków zwierząt, spośród których najliczniej reprezentowane są ptaki. Zielona Góra jest uznawana za miasto przyjazne dla miłośników jazdy konnej dzięki sprzyjającym terenom oraz szerokiej gamie usług – od nauki jazdy konnej, przez hipoterapię, po pensjonaty dla koni.

Zielona Góra jest miastem, które dba o swoich mieszkańców. Oferuje liczne programy promocyjne, które są dostosowane do potrzeb różnych grup docelowych. Programy takie jak ZGrana Rodzina, który jest skierowany do rodziców z przynajmniej jednym dzieckiem, czy ZGrani Zielonogórzanie 50+ sprzyjają integracji mieszkańców miasta w różnym wieku. Troska miasta o dobre warunki życia mieszkańców przejawia się również w zapewnieniu odpowiedniej ilości miejsc w żłobkach i przedszkolach.

Porozumienie zawarte pomiędzy Miastem Zielona Góra a Elektrociepłownią Zielona Góra pozwala na wsparcie osób z najuboższych rodzin. W ramach jednego z programów pomocy społecznej dla mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej Elektrociepłownia od 10 lat pomaga potrzebującym poprzez zmniejszenie opłat za ogrzewanie oraz ciepłą wodę.

Ogromną zaletą Zielonej Góry jest jej położenie w sieci komunikacyjnej Europy. Miasto znajduje się w sąsiedztwie skrzyżowania międzynarodowych szlaków drogowych i kolejowych łączących Skandynawię z południem Europy, a także wschodnią i zachodnią część kontynentu. Lokalizacja ta stwarza szansę dla rozwoju przedsiębiorczości. Ponadto miasto posiada wygodną sieć obwodnic drogowych, zaś duża dostępność wolnych terenów ułatwia budowę nowych zakładów.

17

20

27

9

SZCZECIN

Szczecin to 7. pod względem liczby ludności miasto w Polsce i 3. pod względem zajmowanej powierzchni, miasto otwarte na "wodę i zielen", które stanowią ponad połowę jego powierzchni.

Położenie nad rzeką Odrą i jeziorem Dąbie, w bezpośrednim sąsiedztwie Zalewu Szczecińskiego otwierającego drogę do Morza Bałtyckiego, sprawia, że miasto z powodzeniem realizuje Strategię Floating Garden 2050 (pływającego ogrodu). W tę strategię wpisuje się również rozwój ekologicznego budownictwa, w tym promowanie budynków z „zielonymi” certyfikatami LEED oraz BREEAM.

Liczne kanały i tereny zielone pozwalają mieszkańcom i turystom przebywać w naturalnych warunkach przyrody. Wiosną i latem w odbudowanym Ogrodzie Różanym „Różanka” mieszkańcy miasta mogą podziwiać ponad dziewięć tysięcy róż w 99 odmianach, a poza sezonem kwitnienia egzotyczne drzewa i krzewy posadzone w czasie zakładania ogrodu w latach 30. XX wieku.

Położenie Szczecina determinuje możliwości rozwoju jako ważnego ośrodka komunikacyjnego, zarówno drogowego jak i kolejowego, a także śródlądowego i morskiego. Kilkanaście tysięcy osób jest zatrudnionych w podmiotach gospodarczych związanych z gospodarką morską. Port morski jest portem macierzystym dwóch dużych przedsiębiorstw żeglugowych, obsługuje również największych światowych armatorów. 46 km na północny wschód od centrum Szczecina położony jest międzynarodowy port lotniczy Szczecin-Goleniów im. NSZZ „Solidarność”. Port posiada terminal pasażerski o łącznej przepustowości około miliona pasażerów rocznie.

W ramach ograniczenia emisji z transportu komunikacyjnego samorząd Szczecina współpracuje z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju w ramach programu Bezemisijny Transport Publiczny.

Szczecin kilkakrotnie stawał się żeglarską stolicą Europy jako meta regat The Tall Ships' Races. Regaty za każdym razem przyciągają uwagę turystów z całego świata, którzy licznie przybywają, aby podziwiać największe żaglowce globu i brać udział w wielu imprezach towarzyszących.

Szczecin to ważny ośrodek akademicki regionu. Studenci na kilkunastu uczelniach wyższych mogą kształcić się na nowoczesnych i interesujących kierunkach. Szczecin jest liderem w Euroregionie Pomerania i istotnym ośrodkiem współpracy w regionie północno-zachodniej Polski oraz północno-wschodnich Niemiec.

Ranking ogólny

50

Spoleczeństwo

50

Środowisko

10

Gospodarka

50

BYTOM

Bytom to przykład miasta, które zostało mocno dotknięte restrukturyzacją przemysłu. W następstwie przemian gospodarczych po roku 1990 w mieście zamknięto pięć kopalń, dwie huty oraz wiele współpracujących z nimi zakładów. W konsekwencji zlikwidowane zostało kilkadziesiąt tysięcy miejsc pracy, a stopa bezrobocia była jedną z najwyższych w kraju.

Stosunkowo wysoki udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, niskie przeciętne wynagrodzenie brutto i niska aktywność gospodarcza sprawiają, że miasto podejmuje działania w kierunku aktywizacji zawodowej mieszkańców, walki z ubóstwem, wykluczeniem społecznym i bezrobociem, szczególnie wśród osób długotrwale bezrobotnych, zagospodarowania terenów poprzemysłowych i rewitalizacji miasta.

Bytom, poszukując kierunków odnowy miasta, od kilku lat prowadzi aktywny dialog z mieszkańcami. W myśl idei, że przestrzeń miejska musi się zmieniać razem z mieszkańcami, Bytom rozpoczął realizację programu kompleksowej rewitalizacji i odnowy miasta. Wykorzystuje w tym celu m.in. projekt pilotażowy „Bytom Odnowa – innowacyjne projekty mieszkaniowe i rozwój inicjatyw społecznych” oraz projekty realizowane w ramach tzw. Obszaru Strategicznej Interwencji. Jednym z projektów jest rewitalizacja ok. 30 ha poprzemysłowych dzielnic Szombierki i Łagiewniki w dolinie rzeki Bytomki. W efekcie powstanie teren rekreacyjny z obiektami sportowymi, ścieżkami rowerowymi i pieszymi oraz małą architekturą i słońcami plenerowymi.

Miasto przyciąga także przedsiębiorców realizujących innowacyjne projekty. Polsko-Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych, mająca swój wydział w Bytomiu, popularyzuje nowinki naukowe i technologie. Rozwojowi miasta sprzyja Bytomska Strefa Aktywności Gospodarczej (BSAG), powołana w celu ożywienia gospodarczego aktualnie niezagospodarowanych terenów inwestycyjnych, oferująca przedsiębiorcom nie tylko atrakcyjne warunki prowadzenia firm, ale także pomoc administracyjną i prawną.

W plebiscycie „7 cudów architektury województwa śląskiego” z 2009 roku zwyciężyły cztery bytomskie obiekty: Rynek, Elektrociepłownia Szombierki, cmentarz Mater Dolorosa oraz Szyb Krystyna. Bytom zasługuje na uznanie za sprawą bogatej oferty kulturalnej. W mieście działa Opera Śląska, Bytomski Teatr Tańca i Ruchu „Rozbark” (z siedzibą w dawnej kopalni), Bytomskie Centrum Kultury i Centrum Sztuki Współczesnej „Kronika”.

Ranking ogólny

6

Spoleczeństwo

12

Środowisko

1

Gospodarka

19

BIELSKO-BIAŁA

Stolica Podbeskidzia zwyciężyła w Rankingu Polskich Miast Zrównoważonych Arcadis w obszarze środowiska, uzyskując w większości wskaźników bardzo dobre lokaty. Wyjątkowo dobry wynik osiągnęła zwłaszcza w zakresie gospodarki odpadami. Zawdzięcza to wdrożeniu nowoczesnych rozwiązań z zakresu ich selektywnej zbiórki.

Bielsko-Biała jest jednym z ważniejszych ośrodków turystycznych regionu. Jego ważnym atutem jest położenie u podnóża Beskidów. W obrębie miasta znajduje się siedemnaście szczytów górskich oraz liczne szlaki turystyczne, a możliwość odpoczynku – zarówno aktywnego, jak i bardziej biernego – umożliwiają rozległe tereny zieleni: ponad 40% powierzchni miasta stanowią obszary prawnie chronione.

Położenie Bielska-Białej na przecięciu ważnych szlaków drogowych północ- południe (droga S1) i wschód-zachód (droga S52) sprawia, że miasto jest jednym z ważniejszych ośrodków gospodarczych tej części kraju, ze szczególnie rozwiniętym przemysłem motoryzacyjnym.

Bielsko-Biała, nazywane małym Wiedniem z uwagi na architekturę wzorowaną na wiedeńskiej, od kilkunastu lat wdraża program rewitalizacji w zakresie zintegrowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, również w odniesieniu do przestrzeni publicznej i gospodarki. Ciekawym rozwiązaniem jest wydzielenie w strukturach Urzędu Miejskiego Biura Zarządzania Energią, które przy pomocy Ambasadorów Klimatu (znanych osób pochodzących z Bielska-Białej), propaguje zasady oszczędzania energii, zarówno wśród mieszkańców miasta, jak i działających tutaj przedsiębiorstw. Silne zaangażowanie mieszkańców w sprawy ochrony środowiska i klimatu można zobaczyć na własne oczy na organizowanym co roku Beskidzkim Festiwalu Dobrej Energii.

Rozpoznawalnym w skali międzynarodowej wydarzeniem jest coroczny festiwal muzyczny Bielska Zadymka Jazzowa, w której uczestniczą gwiazdy światowego jazzu. W ciągu kilkunastoletniej historii na imprezie wystąpiło około 1000 wykonawców z 40 krajów. Festiwal odbywa się w okresie zimowym, kiedy do Bielska-Białej zjeżdża wielu turystów z kraju i z zagranicy.

Miasto podejmuje szereg działań skierowanych do osób starszych, co stanowi odpowiedź władz miejskich na stosunkowo wysoki udział tej grupy społecznej w strukturze wiekowej mieszkańców. Ważnym elementem polityki senioralnej jest powołanie w 2015 roku Rady Seniorów Miasta, która w swoich działaniach koncentruje się na inicjowaniu działań na rzecz osób starszych i współpracy z organizacjami i instytucjami wspierającymi.

Ranking ogólny

10

Spoteczeństwo

10

Środowisko

13

Gospodarka

15

OLSZTYN

Olsztyn to miasto jezior oraz zieleni, które zajmują łącznie ponad 35% jego powierzchni. Bogactwo terenów sprzyjających wypoczynkowi w połączeniu z dobrą jakością powietrza sprawiają, że Olsztyn ma duży potencjał rozwoju turystyki pobytowej.

Olsztyn jest miastem stwarzającym sprzyjające warunki do życia, co znajduje odzwierciedlenie w dodatnim przyroście naturalnym. Olsztyn charakteryzuje się dobrym funkcjonowaniem służby zdrowia, co widać po dużej liczbie przychodni w odniesieniu do liczby mieszkańców. Miasto pozytywnie wyróżnia się również dużą liczbą przedszkoli.

Olsztyn podejmuje działania w kierunku stworzenia centrum, które będzie bardziej przyjazne dla mieszkańców, szczególnie pieszych i rowerzystów. Długość ścieżek rowerowych w mieście pozytywnie wyróżnia je na tle innych miast. Atrakcją dla rowerzystów będzie Łysostrada, która ma stać się główną trasą rowerową Olsztyna.

Planty miejskie, które powstaną wzdłuż alei Pieniężnego, stanowiąc będą atrakcyjne miejsce wypoczynku dla olsztynian i turystów. Połączą Park Centralny z Podzamczem i zostaną podzielone na dwie strefy: piknikową oraz wyciszenia i relaksu. Pierwsza z nich stanowić będzie teren otwarty, sprzyjający różnym formom aktywności, w tym organizacji plenerowych wydarzeń kulturalnych. Druga, zwana ogrodem wirydarzowym, zostanie zlokalizowana w oddaleniu od ruchliwej ulicy.

Planowane, nowoczesne centrum przesiadkowe w rejonie istniejącego dworca pozwoli na usprawnienie komunikacji w mieście. Wydzielone zostaną między innymi oddzielne buspasy, zaś główną oś stanowić będzie torowisko, rozbudowane o dodatkowy tor dla tramwajów jadących w przyszłości na dworzec nową trasą z Pieczewa. Powstaną również nowe przejścia dla pieszych oraz dwukierunkowe trasy rowerowe.

Olsztyn jest aglomeracją nastawioną na rozwój usług biznesowych. Stanowi atrakcyjną alternatywę lokalizacji firmy dla potencjalnych inwestorów, szczególnie tych nastawionych na współpracę z klientami z krajów nadbałtyckich czy Skandynawii. W mieście działają cztery strefy przedsiębiorczości, dysponujące wolnymi terenami rozwojowymi. Korzystne warunki do rozwoju dla nowych przedsiębiorstw sprzyjają tworzeniu miejsc pracy, co pozwala na systematyczne obniżanie poziomu bezrobocia.

Ranking ogólny

13

Spoteczeństwo

17

Środowisko

37

Gospodarka

4

GDAŃSK

Gdańsk systematycznie odnosi sukcesy w obszarze gospodarki. Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych plasuje Gdańsk powyżej średniej krajowej, absolwenci licznych uczelni nie mają większych problemów ze znalezieniem pracy, a stopa bezrobocia jest jedną z najniższych w Polsce, co przekłada się na pozytywny wizerunek miasta wśród inwestorów. Dzięki temu Gdańsk może pochwalić się dobrą i stabilną sytuacją ekonomiczną.

Od wielu lat miasto sukcesywnie realizuje działania mające na celu zwiększenie przepustowości układu drogowego, w tym usprawnienie komunikacji miejskiej. Realizowany od 2003 roku, przy wsparciu środków z funduszy unijnych, Gdański Projekt Komunikacji Miejskiej przekłada się na poprawę dostępności i jakości transportu publicznego poprzez modernizację kluczowych tras komunikacyjnych w mieście, w tym torowisk, oraz budowę nowych linii tramwajowych i zakup nowoczesnego taboru.

Jako jedno z najstarszych miast Polski Gdańsk może pochwalić się licznymi zabytkami. Atuty wynikające z nadmorskiego położenia sprawiają, że z roku na rok Gdańsk jest odwiedzany przez coraz większą liczbę turystów, a dzięki rozwiniętej bazie hotelowej ruch turystyczny ma charakter całoroczny. Ważnym punktem na turystycznej mapie miasta jest Europejskie Centrum Solidarności otwarte w 2014 roku. ECS to nie tylko instytucja kultury – odbywają się tam również warsztaty, debaty, konferencje, festiwale filmowe i koncerty o znaczeniu międzynarodowym i lokalnym.

Miasto trzykrotnie zostało uznane za najbardziej przyjazne rowerzystom miasto Polski dzięki wysokiej jakości i spójności dróg rowerowych oraz powszechności stref ruchu uspokojonego, w tym między innymi strefy tempo 30.

Dzięki nadmorskiemu położeniu Gdańsk charakteryzuje się dobrą jakością powietrza. Lasy Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego otaczające miasto stwarzają dogodne warunki do wypoczynku i rekreacji. Miasto włącza mieszkańców do aktywnego udziału w kształtowaniu przestrzeni miejskiej nie tylko w ramach budżetu obywatelskiego, ale także poprzez wspólne planowanie rozwoju zieleni na jego terenie. Dzięki aplikacji o nazwie Bank Nasadzeń Drzew każdy mieszkaniec może wskazać, w której części miasta powinny pojawić się nowe nasadzenia.

Ze względu na występujące zagrożenie powodziowe miasto stara się poprawić bezpieczeństwo na swoim terenie. Od wielu lat realizowane są projekty mające na celu usprawnienie systemów ostrzegania o zagrożeniach powodziowych oraz poprawę gospodarowania wodami opadowymi na terenie miasta. Jednocześnie realizowany jest też wieloletni projekt monitoringu wód podziemnych, który chroni zasoby wód podziemnych dla przyszłych pokoleń.

5.0 METODYKA I WSKAŹNIKI

Ranking Polskich Miast Zrównoważonych Arcadis oparto na wskaźniku syntetycznym. Podstawą budowy tego wskaźnika jest zbiór wskaźników szczegółowych, które przyporządkowano do jednego z trzech obszarów zrównoważonego rozwoju: społeczeństwa, środowiska i gospodarki.

W ramach każdego z trzech obszarów wyodrębniono dziedziny. Łącznie w ramach obszarów społeczeństwa, środowiska i gospodarki określono 19 dziedzin i zdefiniowano 45 wskaźników szczegółowych. Źródłem danych dla zdecydowanej większości z nich jest aplikacja Wskaźniki Zrównoważonego Rozwoju – moduł lokalny, która dostępna jest za pośrednictwem strony internetowej Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Ponadto źródłem dla 10 wskaźników jest Bank Danych Lokalnych (BDL) Głównego Urzędu Statystycznego. W przypadku kilku wskaźników dane pozyskano z Biuletynu Informacji Publicznej (BIP) oraz stron internetowych miejskich przedsiębiorstw komunikacyjnych. Wykorzystano dane za rok 2015.

Dla każdego wskaźnika określono funkcję preferencji – rosnącą dla stymulanty i malejącą dla destymulanty. Następnie wskaźniki szczegółowe poddano ocenie i transformacji.

Przyjęto podział obszaru zmienności wskaźnika na pięć równych przedziałów, wykorzystując maksymalną i minimalną

wartość danego wskaźnika. W przypadku gdy kilka wartości znacznie różniło się od pozostałych, do określenia przedziałów wykorzystano nie wartość maksymalną i minimalną, lecz inną reprezentatywną. Przedziałom tym przyporządkowano liczby od 1 do 5 (w przypadku wskaźników o rosnącej funkcji preferencji, tzw. stymulant) lub od 5 do 1 (w przypadku wskaźników o malejącej funkcji preferencji, tzw. destymulant). Następnie, przy wykorzystaniu formuły matematycznej średniej arytmetycznej, dokonano agregacji wskaźników szczegółowych do syntetycznej wartości wskaźnika dla każdej z dziedzin. Następnie wyniki dla dziedzin uśredniono, otrzymując wartość wskaźnika dla danego obszaru (społeczeństwa, środowiska, gospodarki).

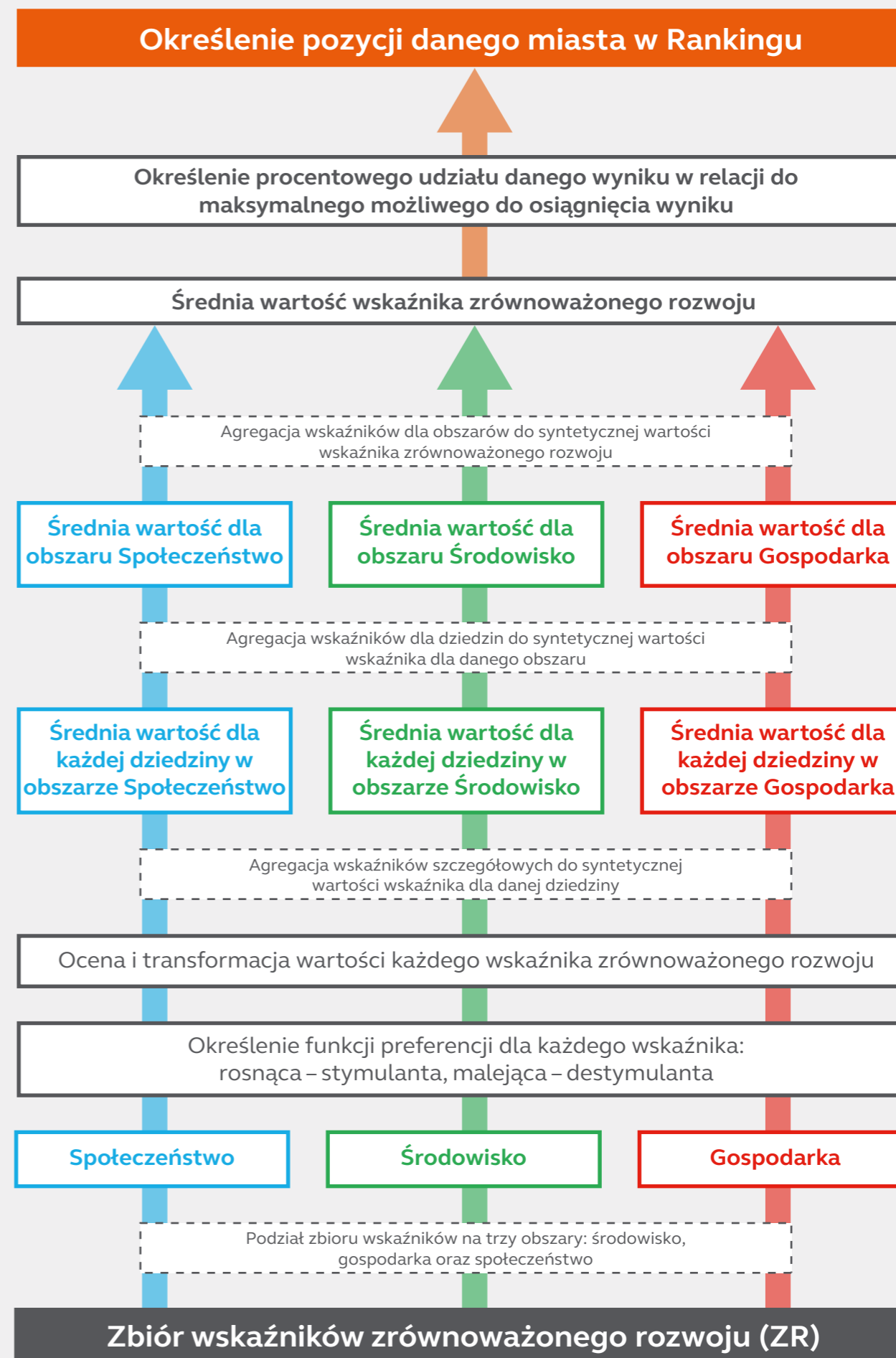
Syntetyczny wskaźnik zrównoważonego rozwoju dla miasta uzyskano obliczając średnią arytmetyczną oceny każdego z trzech obszarów. O ostatecznej pozycji miasta w rankingu ogólnym lub w podziale na obszary decyduje udział procentowy wyniku osiągniętego przez daną jednostkę terytorialną w relacji do najlepszego możliwego do otrzymania wyniku.

Poszczególne etapy tworzenia Rankingu Polskich Miast Zrównoważonych Arcadis przedstawiono na Rysunku 2.

Listę wskaźników użytych do oceny miast w Rankingu Polskich Miast Zrównoważonych Arcadis przedstawiono w Tabeli 2.

SCHEMAT METODYKI

Rysunek 2: Schemat metodyki zastosowanej w Rankingu Polskich Miast Zrównoważonych Arcadis

WSKAŹNIKI

Tabela 2: Lista wskaźników użytych w Rankingu Polskich Miast Zrównoważonych Arcadis

	DZIEDZINA	NAZWA WSKAŹNIKA	ŹRÓDŁO DANYCH	POŻĄDANY KIERUNEK ZMIAN
 Społeczeństwo	Demografia	P-1 Przyrost naturalny na 1000 ludności	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost
		P-2 Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	GUS – wskaźniki ZR	Spadek
		P-3 Gęstość zaludnienia	GUS – BDL	Spadek
	Zdrowie	P-4 Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	GUS – wskaźniki ZR	Spadek
		P-5 Przychodnie na 10 tys. mieszkańców	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost
	Edukacja	P-6 Liczba miejsc w żłobkach na 1000 mieszkańców	GUS – BDL	Wzrost
		P-7 Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	GUS – BDL	Spadek
		P-8 Zdawalność egzaminów maturalnych	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost
		P-9 Studenci szkół wyższych na 1000 mieszkańców	GUS – BDL	Wzrost
	Kultura	P-10 Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost
		P-11 Udział wydatków miasta na kulturę i dziedzictwo w budżecie ogółem (%)	BIP UM	Wzrost
		P-12 Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych	GUS – BDL	Spadek
	Ubóstwo i warunki życia	P-13 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (podmioty gospodarcze powyżej 9 osób)	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost
		P-14 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem (%)	GUS – wskaźniki ZR	Spadek
	Bezpieczeństwo	P-15 Przepiętstwa stwierdzone ogółem na 1000 mieszkańców	GUS – wskaźniki ZR	Spadek
		P-16 Liczba rannych w wypadkach drogowych na 100 tys. pojazdów	GUS – wskaźniki ZR	Spadek
	Udział społeczeństwa w kreowaniu miasta	P-17 Liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost
 Środowisko	Zmiany klimatu	E-1 Emisja dwutlenku węgla z zakładów szczególnie uciążliwych na 1 km ² powierzchni (t/rok/km ²)	GUS – wskaźniki ZR	Spadek
	Powietrze	E-2 Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych na 1 km ² powierzchni (t/rok/km ²)	GUS – wskaźniki ZR	Spadek
	Bioróżnorodność	E-3 Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem (%)	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost
		E-4 Udział terenów zieleni w powierzchni ogółem (%)	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost
	Użytkowanie gruntów	E-5 Wskaźnik lesistości – udział powierzchni lasów w ogólnej powierzchni miasta (%)	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost
	Gospodarka odpadami	E-6 Ilość zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych zebranych w ciągu roku przypadająca na 1 mieszkańca (kg)	GUS – wskaźniki ZR	Spadek
	Urządzenia sieciowe	E-7 Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem (%)	GUS – BDL	Wzrost
		E-8 Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w % ludności ogółem (%)	GUS – BDL	Wzrost
		E-9 Długość sieci gazowej na 1 km ² powierzchni miasta	GUS – BDL	Wzrost
	Zużycie zasobów	E-10 Zużycie wody na 1 mieszkańca (m ³)	GUS – BDL	Spadek
		E-11 Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca (kWh)	GUS – wskaźniki ZR	Spadek

	DZIEDZINA	NAZWA WSKAŹNIKA	ŹRÓDŁO DANYCH	POŻĄDANY KIERUNEK ZMIAN	
 Gospodarka	Rozwój gospodarczy i zatrudnienie	D-1 Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost	
		D-2 Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost	
		D-3 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost	
	Finanse publiczne i planowanie przestrzenne	D-4 Kwota budżetu partycypacyjnego przypadająca na jednego mieszkańca (zł)	BIP UM	Wzrost	
		D-5 Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem (%)	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost	
		D-6 Udział wydatków inwestycyjnych gmin i powiatów w wydatkach ogółem (%)	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost	
		D-7 Wydatki na obsługę długu publicznego na 1000 zł dochodów ogółem (zł)	GUS – wskaźniki ZR	Spadek	
		D-8 Środki pozyskane z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł)	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost	
		Transport	D-9 Długość twardych dróg publicznych lokalnych na 100 km ²	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost
			D-10 Udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach ogółem (%)	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost
			D-11 Cena biletu miesięcznego (sieciowego) na wszystkie linie w obrębie miasta (zł)	Strona internetowa miejskiego przedsiębiorstwa komunikacyjnego	Spadek
	D-12 Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ²		GUS – wskaźniki ZR	Wzrost	
	Turystyka	D-13 Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności	GUS – BDL	Wzrost	
	Dostęp do rynku pracy	D-14 Stopa bezrobocia rejestrowanego	GUS – wskaźniki ZR	Spadek	
		D-15 Udział długotrwale bezrobotnych (dłużej niż 1 rok) w bezrobotnych zarejestrowanych ogółem	GUS – wskaźniki ZR	Spadek	
		D-16 Oferty pracy dla osób niepełnosprawnych na 1000 bezrobotnych niepełnosprawnych	GUS – wskaźniki ZR	Wzrost	
		D-17 Udział absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i wyższych (dotychczas niepracujących) wśród bezrobotnych zarejestrowanych	GUS – wskaźniki ZR	Spadek	

6.0 AUTORZY

ZASTRZEŻENIE

Poczyniono wszelkie starania, aby informacje zawarte w tym dokumencie były rzetelne i prawidłowe, zastrzegamy jednak, że Arcadis nie będzie odpowiedzialny za jakiegokolwiek straty lub szkody wynikłe z jego użycia.

AUTORZY

Raport został opracowany przez firmę Arcadis we współpracy z naukowcami z Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Komentarze zostały opracowane przez zespół ekspertów Arcadis specjalizujących się w obszarach zrównoważonego rozwoju miast, adaptacji do zmian klimatu, ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Opinie przez nich wyrażone są ich własnymi i zostały oparte na ich niezależnej pracy badawczej.

ZESPÓŁ PROJEKTOWY

Tadeusz Bawolski
Specjalista ds. gospodarki wodnej,
Kraków

Marcin Ćmielewski
Specjalista ds. gospodarki wodnej,
Kraków

Magdalena Golińska
Starszy specjalista ds. środowiska,
Wrocław

Marta Jamontt-Skotis
Starszy specjalista ds. środowiska,
Wrocław

Katarzyna Kobiela
Kierownik Zespołu Środowiska
w Katowicach

Iwona Kornaga-Janowska
Specjalista ds. gospodarki wodnej,
Kraków

Michał Kotarski
Specjalista ds. marketingu i komunikacji,
Warszawa

Monika Kotynia
Dyrektor Pionu Wody, Warszawa

Krzysztof Kutek
Kierownik Zespołu Wody w Krakowie

Katarzyna Matysiak
Asystentka dyrektora pionu środowiska,
Warszawa

Maria Młodzianowska-Synowiec
Specjalista ds. środowiska,
Wrocław

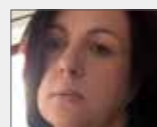
Danuta Muszer
Starszy specjalista ds. środowiska,
Katowice

Magdalena Polus
Starszy specjalista ds. środowiska,
Katowice

Anna Rusek
Dyrektor Pionu Środowiska,
Warszawa

Katarzyna Sowińska
Starszy specjalista ds. środowiska,
Wrocław

KONSULTACJA NAUKOWA:

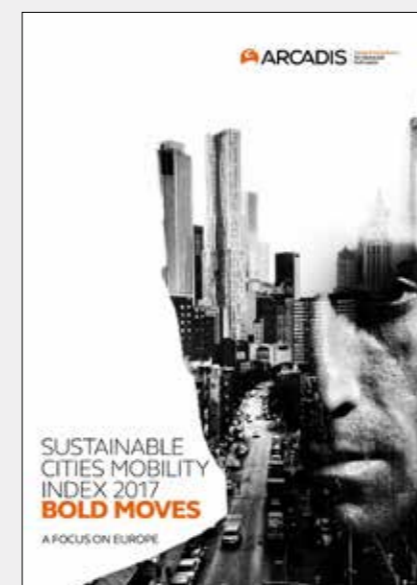
prof. dr hab. Tadeusz Borys
Katedra Zarządzania Jakością
i Środowiskiem, Uniwersytet
Ekonomiczny we Wrocławiu

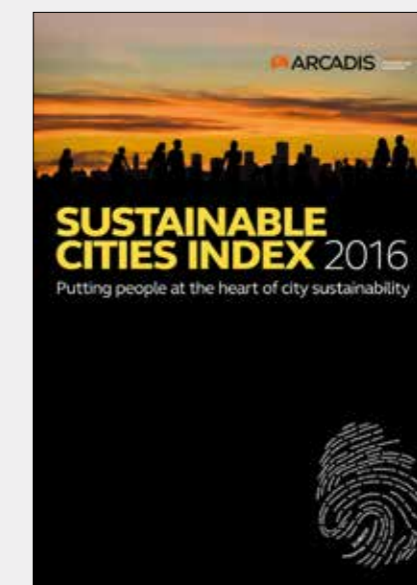
dr Marta Kusterka-Jefmańska
Katedra Zarządzania Jakością
i Środowiskiem, Uniwersytet
Ekonomiczny we Wrocławiu

7.0 INFORMACJE DODATKOWE

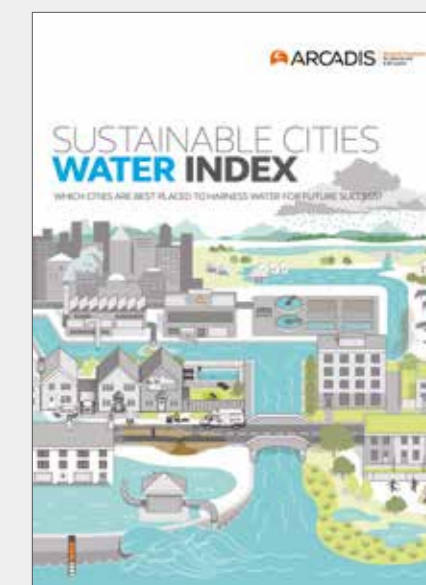
NASZE INNE RAPORTY

SUSTAINABLE CITIES
MOBILITY INDEX 2017

SUSTAINABLE CITIES
INDEX 2016

SUSTAINABLE CITIES
WATER INDEX

O ARCADIS

Arcadis jest wiodącą, globalną firmą projektowo-doradczą dla środowiska naturalnego i obiektów budowlanych. Poprzez umiejętne zastosowanie wiedzy i usług z zakresu projektowania, konsultingu, inżynierii oraz zarządzania projektami, dostarczamy naszym klientom wyjątkowe i jednocześnie zrównoważone środowiskowo rezultaty obejmujące cały cykl życia obiektów. Arcadis to 27 000 specjalistów obecnych w ponad 70 krajach, którzy generują roczny dochód w wysokości 3,3 miliardów euro. Wspieramy naszą wiedzę i doświadczeniem UN-Habitat, przyczyniając się do podniesienia jakości życia w dynamicznie rozwijających się miastach na całym świecie.

www.arcadis.com

KONTAKT

Anna Rusek
Dyrektor Pionu Środowiska
E anna.rusek@arcadis.com

Monika Kotynia
Dyrektor Pionu Wody
E monika.kotynia@arcadis.com

 [@ArcadisGlobal](https://twitter.com/ArcadisGlobal)

 [Arcadis](https://www.linkedin.com/company/arcadis)

 [@ArcadisGlobal](https://www.facebook.com/ArcadisGlobal)

www.arcadis.com/RankingMiast

Arcadis. Improving quality of life